

7. Teljes Amesztiát minden hősnak, akik részt vettek övédelmükért és jogaik követeléséért.

8. Egyenjegűságen alapuló gazdasági és politikai kapcsolatakat a Szevjetunióval és a többg országekkel

9. Felelősségre vonását mindazoknak akik önédekük miatt ezrek életét üldesták fel.

10. A jelenlegi ideiglenes kormányt nem ismerjük el és követeljük, hogy az új ideiglenes kormány megalakításával Veres Péter irót bizsák meg.

Ha nem is fogadnák el feltételeinket amit mi nem tartunk váleszinűnek fel akarjuk hívni figyelműket arra a tényre, hogy a mi harcunk nem bukhat el mert ez a harc egy sokat szenvedett Nemzet szabadságúért, jegaúért felytatett harc lesz a végső győselamíg.

Éljen a Független Szabad Magyarorszáú !

Budapest 1956 okteber 28.

**Az ellenállási mozgalom
budapesti Szparancsnoksága.**

„A Corvin köziek és Maléter összefogása volt az új hadsereg létrehozásának egyik fontos feltétele. Maléter Pál döntő lépése ebben a vonatkozásban az volt, hogy átállt a felkelők oldalára éppen a Kilián laktanyában, a Corvin köz mellett. Ez az átállás, amit ő azonnal közölt a Corvin köziekkel, a felkelők előtt azt reprezentálta, hogy a hadsereg és a felkelők azonosak, hogy nemcsak egyes katonák, hanem tiszték és seregrészek is átálltak. Hogy Maléter pontosan ki mindenkivel tartotta a kapcsolatot 25-e után, azt nem lehetett megállapítani. Tény az, hogy a Corvin köziekkel, már akkor felvette a kapcsolatot.”

Október 28

Miután Attila és Fehér Sapka elmentek a válaszukkal Kuzmenovhoz, úgy gondoltuk, hogy az oroszok nem fogadják el követeléseinket és minden rendelkezésükre álló erőt bevetnek, hogy szétverjék a Corvint. Azt is tudtuk, hogy a Corvinköz felszámolásával elérhetik céljukat, tehát fel kellett készülnünk egy olyan támadás visszaverésére, amely a legnehezebb harcokat hozza magával. Értesüléseink arra mutattak, hogy ez lesz az oroszok utolsó támadása. Ha ezt sikeresen visszaverjük, akkor győzött a forradalom és bajtársaink kiömlött vére nem folyt hiába.

Körülmentem néhány parancsnok kíséretében, hogy leellenőrizsük az őrséget és mindenkinek elmondjuk a helyzetet. Felkészítettük őket egy olyan orosz támadás visszaverésére, amely talán a 26-i harcokat is felülmúlja. A hangulat azonban olyan volt, hogy annál jobbat már nem is lehetett várni.

Hajnali 4 óra után visszamentünk a Corvinba. Zsuzsa azt mondta, hogy Édesanyám már kétszer hívott és kért azonnal hívjam vissza, mert nagyon fontos dologról akar sürgősen beszélni velem. Alig két perce hívott másodszer.

Soroksáron laktunk és a mi utcánk a főúttal párhuzamosan az első utca volt. Hátsó szomszédunk, akinek kapuja a főútra nyílt és a mi házunk közötti deszkakerítés két deszkájából kishugom kihúzta az alsó szegeket. Az így széthúzott két deszka között akkora rés keletkezett, amin Marika keresztül tudott bújni.

Felhívtam Édesanyámat, és ő gyorsan közölte, hogy nemrég a főút irányából jövű zaj ébresztette fel. Marikát odaküldte, hogy nézze meg mi történik a főúton. Ha tankokat lát, számolja össze és figyelje meg, hogy milyen irányba mennek. Marika pár perce jött vissza és két tankot látott meg vagy 30 teherautót orosz katonákkal megrakva. Budapest felé mentek. Csak azért akartam veled

beszélni fiam, hogy ezt megmondjam, mert ezek az oroszok elletnek mennek. Készüljete fel a fogadásukra, hogy ne érjen meglepetés. Gondoltam jó ha időben megtudjátok.

Megköszöntem anyám figyelmeztetését és azt mondtam, hogy nem is tudja, milyen fontos hírt közölt velünk. Marikát Ödönnek kellett rábeszélni, hogy maradjon otthon, legalább ő vigyázzon Édesanyánkra, amíg mi távol leszünk. Így esett, hogy a tizenkétéves kishugom hírszerzése a forradalom egyik csatájának a győzelméhez vezetett.

Összehívtam néhány parancsnokot és elmondtam a telefon beszélgetés lényegét. Közöltem azt is, hogy jó volna megfelelő fogadtatásban részesíteni az oroszokat és szerintem a Közvágóhídi HÉV végállomás lenne a legalkalmasabb terület erre. Az országút két vasúti híd alatt megy, melyek kb. 300 méterre vannak egymástól és az útnak mind a két oldalán olyan épületek vannak, amelyek most üresek. Egyik oldalon a HÉV végállomás, a másikon egy MÉH telep és a Fővárosi Vízművek. Egy teherautónyi felkelő elég is lenne a fogadtatáshoz, megfelelő fegyverekkel. Két-két gépfegyver a két hídra, géppisztolyok a fiúknál az épületekben, három-négy tele tár tartaléknak és legalább féltucat kézigránát mindenkinél. Beengedni őket a két híd közé és egyszerre minden oldalról tüzet nyitni rájuk.

Bajtársaim elfogadták a tervet, de nekem maradnom kellett Kuzmenov levele miatt. Parlamentereink ugyanis minden percben visszajöhetnek. Úgy határoztunk, hogy az egyik nagyobb csoport parancsnoka vezeti le az akciót, amit ő örömmel vállalt is. Percek alatt elkészültek és a teherautóval elindultak, kikerülve a főbb utcákat.

Reggel 6 óra után jöttek vissza, majd a csoport parancsnoka beszámolt a történekről: A négy gépfegyvert szemben egymással felállították a két hídra. A srácokat elhelyezte az épületekben és azt mondta nekik, hogy az első lövés a jel. Addig mindenki maradjon olyan csendben, hogy még csak ne is beszéljenek egymással. Amikor azonban az első lövést meghallják nyissanak tüzet az oroszokra.

Először két tank jött, melyeket legalább egy kilométerrel lemaradva követtek a teherautók. A tankokat hagyták elmenni. Amikor azonban a teherautók beértek a két híd közé, megkezdődött a tüzelés. A harc nem tartott tovább 10 percnél. Az út tele volt orosz halottakkal és égő teherautókkal. Nekünk egy sebesültünk

volt, akit haslövessel a kórházba vittek. Az oroszok viszont elvesztettek egy gyalogsági egységet. Amire a két tank megfordult és visszajött, mi már útban voltunk vissza a Corvinba.

Alig múltatott 6 óra, amikor azt a hírt kaptuk, hogy a magyar honvédség gyalogsági támadásra készül a Corvin köz ellen. Arra el voltunk készülve, hogy az oroszok minden erejüket bevetik egy utolsó támadásba, hogy felszámolják a Corvint. Ezt már akkor tudtuk, amikor elküldtük a választ Kuzmenov levelére és fel voltunk készülve az újabb, talán legerősebb orosz támadásra. Arra azonban, hogy magyar katonákat vetnek be ellenünk, nem gondolt senki. És most, amikor megkaptuk a hírt, nagyon megijedtünk. Mi mindent akartunk, csak testvérharcot nem. Az ÁVO az más volt. Ők olyan sokat ártottak a magyar nemzetnek, hogy őket mindenki ellenségnek tartotta. De most, a hír szerint magyar paraszt és munkásyerekeket vetnek be ellenünk, akik testvéreink. Akik, ha tehetnék, itt harcolnának közöttünk, hiszen ez a harc nemcsak a miénk, hanem az egész nemzeté. Így az övék is! Sok olyan katona volt a Corvinba, akik megszöktek csapattestüktől és közénk álltak. Többel veszekedni kellett, hogy vessék le az egyenruhát, mert elfogatásuk esetén minden tárgyalás nélkül agyonlövik őket. El voltak készülve a halálra, mert azzal érveltek, nem mindegy, hogy egyenruhában, vagy civilruhában halnak meg? Élve úgysem fogja el őket senki. Több munkaszolgálatos is volt közöttünk, akik a Kiliánból jöttek közénk. Az első napokban a lakóktól kaptak egy kabátot vagy pulóvert, s amikor szétfutott a hír, hogy civilruha kell, kaptunk bőven. A hadsereg, mint olyan az egész forradalom alatt nem tett semmit! Illetve pontosabban azzal segített bennünket felkelőket, hogy nem tett semmit. Ha azok az alakulatok, melyeket Budapestre vezényeltek a forradalom alatt rendfenntartás címén, használták volna fegyvereiket ellenünk, valószínű, hogy nem lett volna forradalom, vagy csak napokig tartott volna. Mégpedig azért mert jól tudtuk, hogy akik a katonák közül nem szöktek meg és álltak közénk, azok is velünk éreznek. És most ezeket a katonákat akarják bevetni ellenünk azok a „sztalinisták”, akik tudták, hogy nem tesszük le a fegyvert? Magyar parasztok és munkások vérével akarták biztosítani pozíciójuk megtartását?

Tehetetlenek és elkeseredettek voltunk, mert mindenáron el akartuk kerülni a testvérharcot. Bőrkabátos, — az egyik parancsnok — ismét felhozta Maléter ezredes nevét, hogy ő tudna segíteni. Hiába ellenkeztünk többen is, a Bőrkabátos azzal érvelt, hogy

ez más kérdés, mert magyar vérről van szó. Testvérharc elkerüléséről! Hiszen ő is magyar, őt is magyar anya szülte, neki is kell hogy fájjon az a sok fiatal magyar élet, ami a nemzet szabadságáért vész el. Ebben a kérdésben biztosan fog segíteni, mert mint a munkaszolgálatos alakulatok parancsnoka, olyan összeköttetései vannak a Honvédelmi Minisztériumban, hogy bizonyára csak egy telefonhívásába kerül és megállíthatja a testvérharcot. Nincs mit veszítenünk azzal, hogy megpróbáljuk. Talán tegnap este óta az ő véleménye is megváltozott a forradalomról. Egy telefonbeszélgetés a H.M.-mal több száz, talán több ezer magyar életet menthet meg. Ha egy csepp magyar érzés maradt még benne, megteszi. Próbáljuk meg fiúk!

A Bőrkabátos szinte könyörgött, ami hatott valamennyiünkre. Az érvelése is logikus volt, tehát megkértem, hogy jöjjön velem. Átmentünk a Kiliánba. A kapuban elvették a fegyvereinket és két géppisztolyos katona Maléter Pál elé kísért bennünket. Elmondtam, hogy miért jöttünk és kértem Malétert, hogy hívja fel telefonon a Honvédelmi Minisztériumot, ahol az összeköttetésein keresztül megállíthatja a testvérharcot. Sok magyar életet menthet meg egy telefonhívással — mondtam rábeszélően.

Maléter jóformán be sem engedte fejezni mondanivalómat, idegesen közbevágott:

— Én nem telefonálok senkinek. Ha el akarjátok kerülni a testvérharcot, tegyétek le a fegyvert és menjetek haza. Ha pedig nem teszitek le a fegyvert, akkor tovább folyik a magyar vér. Most már nemcsak a szovjet, hanem a magyar hadsereggel is szembekeverültetek és ezekután amnesztiára sem számíhattok. Lássátok be, hogy végetek van.²²

— Még nincs végünk ezredes úr — válaszoltam, megnyomva az „úr” szót, mert ezt sértésnek szántam. — A magyar nemzet szabadsága és függetlensége, mindennél szentebb nekünk és ezért valamennyien készek vagyunk meghalni. Mindegy, hogy ki jön ellenünk. Aki támad, annak visszalövünk, még ha az anyám, vagy az édes testvérem is a támadók között vannak. A fegyvert nem tesszük le és a Corvin közt nem adjuk fel! Azonban remélem, hogy erről a kérdésről, más körülmények között még beszélgethetünk. Köszönjük a tanácsot. Most már tudjuk, hogy mit tegyünk.

Kádár János propagandistái erről a kérdésről is megemlékeznek, a következő formában:

„...reggel hat órakor kellett volna megindulnia a honvédség és a szovjet egységek közös akciójának a Corvin köz felszámolására. Fél órával a támadás megkezdése előtt Nagy Imre felhívta telefonon a Honvédelmi Minisztériumot és közölte: „Ellenzem a vérontást, ha megtámadják a Corvint, akkor lemondok!” Nagy Imre nem ellenezte a Köztársaságtéri vérontást, a kommunisták legvilkolását, de ellenezte a vérontást előidéző Corvin köziek felszámolását. A Corvin csoportot Nagy Imrének ez a közbelépése mentette meg.”²³

A méregtől sírva mentünk vissza a Corvinba. Borzalmas volt az a tudat, hogy a testvérharc elkerülhetetlen, de már könnyebb volt rászánni magunkat. *Tudtuk, hogy a Corvin köz: a forradalom.* Ha feladjuk a Corvint, mindennek vége, mert a többi ellenállási pontot a Corvin nélkül, órák alatt megsemmisítik az oroszok. Eddig is ránk koncentráltak, és tőlünk szenvedték el a legnagyobb veszteségeiket. Tehát mindegy, hogy ki támad meg bennünket. A Corvint nem adjuk fel!

Megint össze akartam hívni a parancsnokokat, hogy elmondjam a Maléterrel lefolytatott beszélgetésünk lényegét, de erre már nem került sor. Az egyik parancsnok egy ezredest hozott hozzám, aki a Corvin parancsnokát kereste. Rám vártak a felkelők, hogy jöjjen vissza a Kiliánból. Az ezredes tisztelgett és jelentve közölte:

— Azt a parancsot kaptam ma hajnalban telefonon Janza Károly honvédelmi minisztertől, hogy a hozzám beosztott 400 tiszttel intézzek gyalogsági támadást a Corvin ellen.

— Azért jött ide, hogy ezt nekünk elmondja? — kérdeztem.

— Nem! Azt válaszoltam, hogy a parancs népellenes és megtagadtam. Azért jöttem ide, hogy megkérdezzem; mire van szükségük. Fegyver, lőszer, ruha, élelem, minden a rendelkezésükre áll. A 400 tiszt is szívesen csatlakozik a forradalomhoz. Beosztást kérnek.

Mint vihar után a napsütés, úgy ért bennünket ez a jelentés. Az jutott eszembe, hogy ma reggel elfelejtettem imádkozni, de úgy látszik, a forradalmárok imáját meghallották odafent. Az Uristen valószínűleg megsajnálta bennünket és Ő küldte hozzánk ezt az ezredest, ebben az elkeseredett és reménytelen helyzetben. Vagy az oroszok küldték, hogy a bizalmunkba férközzön és kikémlelje a helyzetünket? Az is lehetséges. Mindenesetre óvatos voltam a válasszal.

22. Magyar Honvéd, nov.2. Nyugati újságírók Maléter Pál ezr.-nél

23. Fehér Könyv, III. 79. 2

— Fegyverünk, lőszerünk és emberünk is van bőven, amint láthatja ezredes bajtárs. Azonban ha több volna, az nem ártana. Milyen mennyiségben tudna rendelkezésünkre bocsátani fegyvert, lőszert, ruhát és élelmet?

— Hány teherautójuk van? — kérdezte az ezredes.

— Sajnos csak egy.

— Van egynéhány nálunk is. Küldje a laktanyába azt az egy teherautót, s a többiről majd én gondoskodom.

Ez az ezredes, Márton András volt, a Zrínyi Miklós Vezérkari Akadémia parancsnoka.

A magyar gyalogsági támadás, mint később kiderült, Nagy Imre közbelépésére elmaradt. Most azonban már tudtuk, hogy ezt az ezredet, a Magyarok Istene küldte hozzánk. A hangulat közöttünk viszont olyan volt, hogy egész Oroszország jöhetett volna támadni, mert talán még azt is visszavertük volna.

Hat teherautó érkezett megpakolva fegyverekkel, lőszerrel, pufajkákkal és vadonatúj tiszti csizmákkal. A Práter utcai iskolába hordtuk az utánpótlást, ahol a parancsnokok mind ott voltak, segédkezni a lerakodásnál. Ez már, ha nem is hivatalosan, de a győzelmünket jelentette.

Még be sem fejeztük a lerakodást, amikor a bajtársak azzal a hírrel jöttek, hogy az oroszok nem fogadták el követeléseinket. Attila a rádión keresztül üzent és kért bennünket, hogy tegyük le a fegyvert. Azt nem értik, hogy miért a rádión keresztül üzent, miért nem jött vissza és miért szól az üzenet a Kilián laktanyának és a Corvin körletnek. Attila nagyon jól tudta, hogy a Kilián a harcok alatt csak lőtt bennünket. Mégis az üzenet a Kilián laktanyának és nekünk volt címezve. Attila szinte könyörgött:

„Figyelem, megszakítjuk műsorunkat. Rövid szünet után fontos felhívást közvetítünk. (Szünetjel.)

Figyelem, Figyelem!

Üzenet a Kilián György laktanya és a Corvin nevű körletben tartózkodó ellenállóknak!

Ezt az üzenetet az a két parlamberter küldi, akik egy órája jártak köztetek. Válaszokat átadtuk a szovjet és a magyar csapatok parancsnokainak. Feltételeiteket elfogadhatatlannak tartják. Meggyőződésünk szerint az új magyar kormány, melynek névsorát a nálatok hagyott „Szabad Nép”-ben olvashatjátok, kifejezi az egész magyar nemzet érdekeit és meg fogja valósítani azokat

a legfőbb követeléseket, amelyeket a 16 pont tartalmaz. Ez a mi meggyőződésünk is.

Kedves barátaink. Ismertek bennünket, egyikünk orvosotok volt és ugyanazzal a jóindulattal, amelyet részünkről mindig tapasztalhattatok, kérünk, hogy ilyen jóindulattal és megértéssel, félreértések nélkül higgyetek szavainknak és fogadjátok meg szavunkat.

Sajátmagunk kértük a fegyveres erők parancsnokságát, adja meg a lehetőséget, hogy hozzátok még egyszer szólhassunk. Vezetőitekkel együtt, akiknek aláírása ott szerepel felhívásotok alatt, valamennyien a legteljesebb amnesztiát kapjátok a fegyverletétel után és szabadon hazatérhettek otthonaitokba. A fegyveres erők ezen elhatározását mindennél világosabban bizonyítja az, hogy kérésünkre jelen felhívásunk felolvasását a Kossuth-rádió közvetíti.

Barátaink! Nagyon kérünk, komolyan fontoljátok meg ezen kérésünket. Gondoljatok családotokra, a szemben lakó polgári személyekre és hallgassatok a józan észre!

A fegyverletétel végső határidejét később, hangszórós kocsin tudomásotokra fogjuk hozni. Kérjük, most üljetek ismét össze és nagyon fontoljátok meg a legteljesebb szeretettől sugalt kérésünket!

A két orvostanhallgató parlamberter.”²⁴

Amint később kiderült, a megírt szöveget Attila* elé tették és azt fel kellett olvasnia úgy, ahogy azt neki leírták. Ez volt az első eset, amikor a Kilián laktanyát mint forradalmárokat emlegették és ezen keresztül megkezdték a Kilián laktanya és annak parancsnokának elsődleges szerepet adni. Kifontolt terv volt, de ahogy láthatjuk ügyes és sikeres. És, hogy biztosítsák a Kilián forradalmi hitelességét, a Corvin köz két parlamberterét használták fel a nemzet félrevezetésére. A későbbi rádió adásokban a Corvint vagy nem is említik, vagy a Corvin szót egyszerűen kitörlik a hangszalagról. A corvinisták által elért eredményeket ezzel és a későbbi rádió adásokkal a Kiliánnak, illetve Maléternek tulajdonítják és arról is gondoskodtak, hogy ezt az újságok is alátámasszák. Elképzelhető, hogyan érte mindez a corvinistákat azok után, ahogy a forradalom alatt a Kilián parancsnoka velünk szemben viselkedett.

* Lehoczky Attila azóta a nevét Lehotayra változtatta.

²⁴ A M.F. és Sz.H. a hazai rádióadások tükrében, 59. 11 óra

Nemcsak a két corvinista agyonlövése és a 28 felkelő kidobása a Kiliánból a legnagyobb tűzharcba, ami további 7 halottat eredményezett október 26-án, hanem Ödön bátyámnak adott tanácsával október 27-én este és a nekem tett fenyegetésével október 28-án reggel, bebizonyította eszmei hovatartozását. Erre azonban később még kitérek.

Tyilalhorvát

Alulírt Lelotay Attila, a Corvin-köz volt parlamenti tanácsos, hogy az 1956. október 28-án délelőtt 11 órakor a Kossuth Rádióban elhangzott "felhívás" szövegét már leírt formában tették előm és annak szövegeit felolvasásra fegyveresen kényszerítették. - A Kilián kalitánya katonáival október 31-ig semmi nemü kapcsolat sem volt.

Buffalo, 1922. aug. 2.

Lelotay Attila

A kora délutáni órákban a kormány részéről két parlamenti érkezett, akik a parancsnokot keresték. A fiúk szóltak nekem is, hogy menjek a munkásszállásra, ahol már vagy nyolc parancsnokot találtam együtt, akik a két idegennel beszélgettek. Egyikük hosszú bőrkabátot viselt és mint Virág elvtársat mutatták be. Azzal a küldetéssel jött, hogy a felkelők parancsnokait meghívja az Akadémia utca 11-be a Pártközpontba. A kormány képviselőivel, folytatandó tárgyalás témája a fegyverletétel és a rend helyreállítása lenne.

Természetesen bizalmatlanok voltunk. Attól féltünk, hogy a Corvin parancsnokait törbecsalják. Ekkor már nem voltak harcok, Nagy Imre már bejelentette a fegyverszünetet és a corvinisták létszáma, éppen úgy, mint a többi forradalmi csoport létszáma óráról-órára növekedett. Olyan emberek keveredtek közénk, akik a harcok alatt a pincékben bujkáltak és talán bennünket szidtak,

és rágalmaztak. Egyikük velem akarta igazoltatni, hogy ő is „szabadságharcos”! Egy másik önként jelentkezett, hogy majd ő elmegy tárgyalni a kormánnyal, hiszen erre ő a leghivatottabb, mert ő bizonyítani tudja, hogy egyenes leszármazottja Kossuth Lajosnak.

Egy 16 év körüli forradalmár szólalt meg, egyik csoportunk parancsnoka. Azt mondta, hogy aki erre a tárgyalásra elmegy, annak tudnia kell, hogy mit mondjon és azt csak olyan ember tudja, aki végigküzdötte a harcokat. Arra is gondolatok bajtársak, hogy aki oda elmegy, az nem biztos, hogy onnan vissza is jön.

A fiúnak igaza volt. Mi, parancsnokok félrehúzódtunk egy megbeszélésre. Úgy határoztunk, hogy „Virág elvtárs” itt marad túszként és a küldöttség csak akkor megy el, ha ő az életével szavatolja bántatlan visszatérésüket.

Ödön bátyámra és egy kis rábeszélés után Dokira esett a választás. Mindenki megbízott bennük és tudtuk, hogy ők nem engednek alapvető követeléseinkből. Azt is tudtuk, hogy őket nem fogják sarokba szorítani, vagy megfélemlíteni. Tehát ez a két személy lett a Corvin köz parancsnokai részéről hivatalosan kijelölve ezeknek a tárgyalásoknak a lefolytatására, akik később elmondták a történeteket.

A teherautó, mely „Virág elvtársékat” hozta, a Körúton várakozott, hogy visszavigye a Corvin küldöttségét az Akadémia utcai pártközpontba. Amikor azonban Ödön és Doki felmásztak a teherautóra, másik két személy is csatlakozott hozzájuk, akik néha a harcok alatt is megjelentek. Egyikük Iván Kovács volt, aki azt mondta, hogy ő csoport parancsnok és tudni akarja, hogy ezeken a tárgyalásokon miről lesz szó. Neki is joga van odamenni.

Nem vitatkoztak, hanem abban állapodtak meg, hogy a szóvivő, a küldöttség vezetője Ödön lesz. A feltett kérdésekre ő válaszol azért, hogy feleleteivel elkerülje annak a lehetőségét, hogy kikémleljék a Corvin erejét, létszámát és sebezhető pontjait.

Megérkezve a pártközpont elé, egy kisebb tömeg vette körül a teherautót, nagyrészüket oroszul beszélt, de mind civilruhába volt öltözve. A teherautó vezetőjének ordítani kellett, hogy ne bántsák a négy embert, mert ők tárgyalni jöttek a kormány és a párt megbízottjaival. Fenyegetések és szitkozódások között tuszkolták be őket a pártközpont kapuján, ahol egy rendőr százados megállásra szólította fel a kis csoportot. Ő is ordítva szidta a felkelőket.

A kiabálásra megjelent egy vezérőrnagy és azt mondta a századosnak, hogy engedje be őket.

Felmentek az emeleti nagy terembe és ott a hatalmas asztal köré, minden negyedik székre ültették le őket. A vezérőrnagy folytatta az ordítóaszt:

— Maguk a szabadságharcosok? Maguk harcolnak a szabadságért? Maguk merik azt állítani, hogy a magyar nép érdekeiért ragadtak fegyvert? Maguk anarchisták! Imperialista ügynökök! Fasiszták! Reakciós csőcselék!!!

Ödön közbevágott és szintén ordítva mondta: Mi nem azért jöttünk ide, hogy önök nekünk megmondják, hogy kik vagyunk! Azt hiszem, hogy mi nagyon jól tudjuk, hogy kik vagyunk és, hogy miért fogtunk fegyvert! Azért jöttünk ide, mert tárgyalásra hívtak bennünket! De ha ez az önök tárgyalási módja, akkor azt hiszem mehetünk is vissza bajtársaink közé, ahol még sok a tennivalónk!

Doki, aki az asztal másik oldalán ült, észrevette, hogy Dr. Jánosi jött be, Nagy Imre veje. Felállt, s mitsem törődve a vezérőrnaggyal odament Jánoshoz és bemutatkozott. Dr. Antalóczi Sándor, a Corvin közből és sorba bemutatta a többieket is. Doki megkérdezte Jánosit, hogy van-e mód arra, hogy intelligens emberekkel üljenek le tárgyalni, mert a sértegetésekből már elege volt.

— A harmadik emeleten már együtt van egy csoport a kormány részéről. A pártot Molnár Ernő képviseli. Menjünk fel, mert a tárgyaló felek már várnak önökre, — mondta Dr. Jánosi.

Az ugyancsak nagyméretű teremben az asztal körül már hat tábornok ült. Az asztalfőt Dr. Jánosi és Molnár Ernő foglalták el. A corvinisták leültek a tábornokkal szemben és már jött is a kérdések zápora:

— Hol vannak a parancsnokok? Kik a katonai szakemberek? Miért nem azok jöttek egy ilyen fontos tárgyalásra?

— A parancsnokok egy része itt van. A többségük azonban nem tudott jönni mert az állandóan érkező új forradalmárok beosztásával és felfegyverzésével vannak elgoglalva — válaszolta Ödön.

— Maguk parancsnokok? Hiszen maguk nem képzett katonák! Kik a szakemberek?

— Mondja csak, hányan vannak és hogyan lövik ki azokat a nagy szovjet páncélosokat? Milyen lövegeket használnak? Honnan vannak a fegyverek? — záporoztak parancsnokaink felé a kérdések.

— Nem vagyunk sokan, kb. 15.000 fegyveresünk van akikhez csatlakozik 100.000 polgári személy is, akik segítenek nekünk. Vannak 76 milliméteres és 122 milliméteres lövegeink, korlátlan mennyiségű lőszerrel. És ha mozogni kell vannak tankjaink, melyekbe a páncélosoknál szolgált harcosokból állítottunk kezelő személyzetet. Benzin és üveg pedig szintén korlátlan mennyiségben áll rendelkezésünkre. Egy kisebb tank 3 üveg, egy nagyobb tank 6 üveg benzin. Ha az oroszoknak sok a tankjuk, nekünk elegendő benzinünk van hozzájuk.

— Hol szerezték ezeket a fegyvereket? — kérdezte az egyik tábornok, aki eddig hallgatott.

— Hozták az oroszok.

— Mit tud a polgári lakosság maguknak segíteni? — folytatta kérdezősködését a tábornok.

— Sokat! Nagyon sokat! — mondta Ödön. Amikor bekopogunk egy lakásba, hogy a mellékhelyiséget szeretnénk használni, csak azt kérik, hogy a gitárt hagyjuk az előszobában. Amikor pedig távozni akarunk, a háziasszony rendszerint leültet az asztal mellé, hogy együnk egy kis meleg ételt, mert ki tudja mikor volt utoljára meleg étel a gyomrunkban. Távozásunkkor pedig zsíroskenyeret meg almát nyomnak a zsebeinkbe. Vagy ott vannak a nagymamák, akik tele ruháskosárral jönnek a körletünkbe és mindenféle enni-valót osztogatnak a forradalmároknak. Azt is mondják, hogy: „Gyerekek, imádkozunk értetek!”

Egy idősebb ezredes szólalt meg az asztal végén: — Én nagyon jól tudom, hogy mit jelent az, ha a lakosság a harcosokkal érez. Partizán voltam a második világháborúban és nekünk is a polgári lakosság segített. Azért értünk el eredményeket.

— Milyen feltételek mellett hajlandók letenni a fegyvert? — kérdezte Dr. Jánosi.

— Először is, egy győztes forradalom nem ismer fegyverletételt. Tehát csakis arról lehet szó, hogy a fegyvert átadjuk a magyar hadseregnek, vagy a rendfenntartás céljaira létrehozandó új karhatalomi egységeknek. Ennek első és legfontosabb feltétele, hogy az oroszok ez év december 31-ig hagyják el Magyarország területét — felelte Doki.

— Tudomásom szerint vannak ilyen irányú tárgyalások a kormány és a legfelső szovjet katonai vezetés között.

— Most ülésezik a párt és a kormány a szovjet katonai vezetéssel. Ez az egyik pont a napirenden — szólt közbe Molnár.

— Az ÁVO-t fegyverezzék le és oszlassák fel! — mondta Ödön.
— Ez lehetetlen, — kiáltotta az egyik vezérőrnagy. — Akkor megindulnak az akasztások, a lincselések és ártatlan emberek élete és biztonsága is veszélyeztetve lenne.

— Valamilyen karhatalomról mégiscsak gondoskodni kell a rend fenntartása érdekében, — mondta Dr. Jánosi.

— Egy új karhatalmi alakulatot kell létrehozni a forradalmárok, a rendőrség és a honvédség arra érdemes tagjaiból — válaszolta Doki.

Jánosi Molnárra nézett, az vont egyet a vállán és elfogadta ezt a javaslatot.

— Alakítsanak új kormányt, mely ideiglenes jellegű és a több párton akapuló szabad választásokig marad a hivatalában — folytatta Doki.

— Tudomásom van arról, hogy a kormány ez irányban is folytat tárgyalásokat — mondta Jánosi.

— Követeljük mindazoknak a felelősségre vonását, akik önértékük miatt ezrek életét áldozták fel és azoknak is akiknek ártatlan emberek vére tapad a kezükhöz — mondta Ödön.

— Ez lehetetlenség mindaddig, ameddig az új kormány hivatalosan nincs megalakítva és annak hivatalos szervei nem lesznek képesek azt megkezdeni és végrehajtani.

— De mi lesz addig velük, ha az ÁVO-t felosztatják? — kérdezte az előbbi vezérőrnagy?

— A magyar honvédség tartsa őket szigorú őrizet alatt az egyik arra a célra kijelölt laktanyában. Minél előbb megtörténik letartóztatásuk, annál biztosabb annak az elkerülése, amitől a vezérőrnagy bajtárs fél — válaszolta Ödön.

(Valaki bejött ekkor a terembe és az egyik vezérőrnagyot kihívta a telefonhoz.)

Különben azt javaslom, hogy erről a fontos tárgyalásról jegyzőkönyvet készítsünk, melyet valamennyien aláírunk és amelynek egy másolatát elvihetjük bajtársainknak, hogy ők is lássák miről tárgyaltunk.

— Sem a párt, sem a kormány nem adott nekünk felhatalmazást, arra, hogy bármilyen papírt is aláírjunk. Azonban ezeket a feltételeket, melyekről jegyzeteket készítettünk, személyesen juttatjuk el a párt Központi Vezetőségéhez és a kormányhoz és azok majd hivatalosan értesítik a felkelőket döntéseikről — válaszolta Molnár.

A vezérőrnagy visszajött a telefontól és közölte, hogy most beszélt a Honvédség vezérkari főnökével, aki azt az utasítást adta, hogy az egész tárgyaló társaságot vezesse át a Honvédelmi Minisztérium ilyen és ilyen számú helyiségébe, ahol az ő és Janza Károly Honvédelmi Miniszter személyes megbízottai fognak tárgyalni velük.

Gyalog mentek át a Honvédelmi Minisztériumba amely közel volt a Pártközponthoz. Útközben Ödön azt mondta az egyik hozzájuk csatlakozott felkelőnek, hogy menjen vissza a Corvinbaés jelentse a parancsnokoknak, hogy valóban tárgyalnak. Mondja el, azt ami eddig történt és azt is, hogy átmentek a Honvédelmi Minisztériumba folytatni a tárgyalásokat. Kérte, közölje velem, hogy minden jól megy, és ne aggódjak.

Ödön megbeszélte Dokival, a Kuzmenovnak küldött 10 pontból csak ennyit engednek, hogy elfogadják a Nagy Imre kormányt, mint ideiglenes kormányt a szabad választásokig. Doki említette, hogy a harmadik pont is változtatásra szorul. A karhatalmat ne a honvédség vegye át, hanem az újonnan létrehozandó karhatalom, amelyben a honvédség mellett a rendőrség és a forradalmárok is megfelelő létszámban képviseltetve lesznek.

A Honvédelmi Minisztériumban ismét egy nagyobb tárgyaló terembe vezették őket, melynek ajtajában szintén fegyveres őrség állt. A „partizán” ezredes minden kopogtatás nélkül benyitott és bevezette a társaságot. A tárgyaló asztalnál Váradi Gyula vezérőrnagy ült, több civil és magasrangú katonatiszt társaságában. A tábornokok és Dr. Jánosi, Janza Károlyt keresték, aki nem volt a teremben. Miután megtudták, hogy hol található; Dr. Jánosi és Molnár a két tábornok társaságában elment. A csoport többi részét Váradi vezérőrnagy leültette a hatalmas asztal mellé, ahol bőven volt hely valamennyiük számára. Doki azonnal tájékoztatta a jelenlevőket, a Pártközpontban folytatott tárgyalásokról és látszott a civilruhás felkelők arcán, akik különböző forradalmi csoportokat képviseltek, hogy tökéletesen egyetértenek a követeléseinkkel.

Rövidesen újabb három tagú felkelő csoport érkezett, akiket egy ezredes vezetett a terembe. Váradi leültette őket is és most ő tájékoztatta a társaságot az éjszaka folyamán, a Honvédelmi Minisztériumban folytatott tárgyalásokról, melyek szintén megegyeztek a mi követeléseinkkel. A felelősségre vonás kérdését ők is elhalasztották a rend teljes helyreállítása utáni időszakra.

Váradai a továbbiakban közölte, hogy mindezek a feltételek többé-kevésbé megegyeznek a jelenlegi kormánynyilatkozattal, és „így azt hiszem, mi is készíthetünk egy nyilatkozatot a fegyverletételről.”

— Nem vezérőrnagy bajtárs! — ugrott fel Ödön — fegyverletételről nincs szó. A mi forradalmunk győzött és ahogy a Pártközpontban mondtuk, most is megismételjük. Egy győztes forradalom nem ismer fegyverletételt és így a fegyvert mi sem tesszük le! Csakis arról lehet szó, hogy a fegyvert átadjuk egy olyan illetékes testületnek, melyet mi arra érdemesnek tartunk. Mely testület által biztosítva látjuk a rend helyreállítását és forradalmunk követeléseinek megvalósítását. Ezért javasoltuk a Pártközpontban egy új karhatalmi alakulat létrehozását, melyben a forradalmi csoportok megfelelő létszámban képviselve kell, hogy legyenek.

— Hiszen én is így gondoltam — vágott közbe Váradai. — Az is igaz, hogy győzött a forradalom és nem beszélhetünk fegyverletételről, hanem csak átadásról.

Váradai írógépet hozatott, és gépelni kezdett. Miközben a teremben lévő forradalmárok boldogan tárgyalták, hogy a H.M. egyik vezérőrnagyának a szájából hangzott el a: „győzött a forradalom”, ami hivatalos elismerése győzelmünknek. Váradai ekkorára be is fejezte a következő szöveget:

„Nyilatkozat,

A Budapesti VIII. és IX. kerületi felkelők követeléseiket a kormány nyilatkozatában megvalósítva látják. Ennek alapján megállapodtak hadseregünk képviselőivel a Karhatalmi alakulatokban való részvételről, a fegyverek átadásáról, a rend helyreállítására induló közös munka megkezdéséről.

Felhívják a még fegyverben lévő fiatalokat, kövessék példájukat és támogassák a rend helyreállítását.”

Még gépelni akart valamit a nyilatkozatra, de kinyílt a terem ajtaja és egy újabb forradalmár jött be egyedül. Amikor a teremben meglátta a tábornokokat, odament az asztalfőn ülő Váradaihoz és hevesen gesztikulálva a következőket mondta:

„Uraim, mit szarakodnak! Álljanak mellénk és mi garantáljuk, hogy 24 óra alatt kiverjük az oroszokat Magyarország területéről.”²⁵

Ez a fiatalember, a zsidó származású Angyal Pista volt, a Corvin közhöz tartozó Tűzoltó utcai csoport egyik parancsnoka, akit 1957-ben kivégeztek.

Váradai a többi tábornokra nézett és azt válaszolta, hogy a honvéd vezérkar főnökségének nincsen ilyen irányú utasítása a honvédelmi minisztertől, de ígéretet tett, hogy a javaslatot még a hajnali órákban, amikor jelentést kell tennie az éjszaka folyamán tartott tárgyalások eredményéről, megemlíti mindezt Janza Károly honvédelmi miniszternek.

Ezzel a papírt kivette az írógépből, elénk tette, hogy mint a VIII. és IX. kerületi forradalmi csoportjainak megbízottjai, írjuk azt alá. Ödön a Pártközpontban tanultak alapján válaszolt:

— Csoportjaink harcosai és parancsnokai nem adtak nekünk felhatalmazást arra, hogy az ő nevükben, az ő tudtuk és beleegyezésük nélkül, mi bármilyen nyilatkozatot aláírjunk. Azonban kérem ennek a nyilatkozatnak a másolatát, hogy elvigyem a Corvin közti harcosok parancsnokaihoz jóváhagyás végett.

Váradai a másolatot, habozás nélkül átnyújtotta.

Vita közben rájuk virradt. Azon vitáztak, hogy milyen arányban lesznek képviselve a katonák, a rendőrök és a forradalmárok a megalakítandó új karhatalmi alakulatban.

Futár érkezése vetett véget a vitának, ezért későbbi időpontra halasztották a téma tárgyalását. A futár jelentette, hogy Nagy Imre miniszterelnök és Janza Károly honvédelmi miniszter még a reggeli órákban fogadja a Parlamentben a forradalmi csoportok megbízottait.

Továbbiakról Ödön a következőképpen emlékezik vissza:

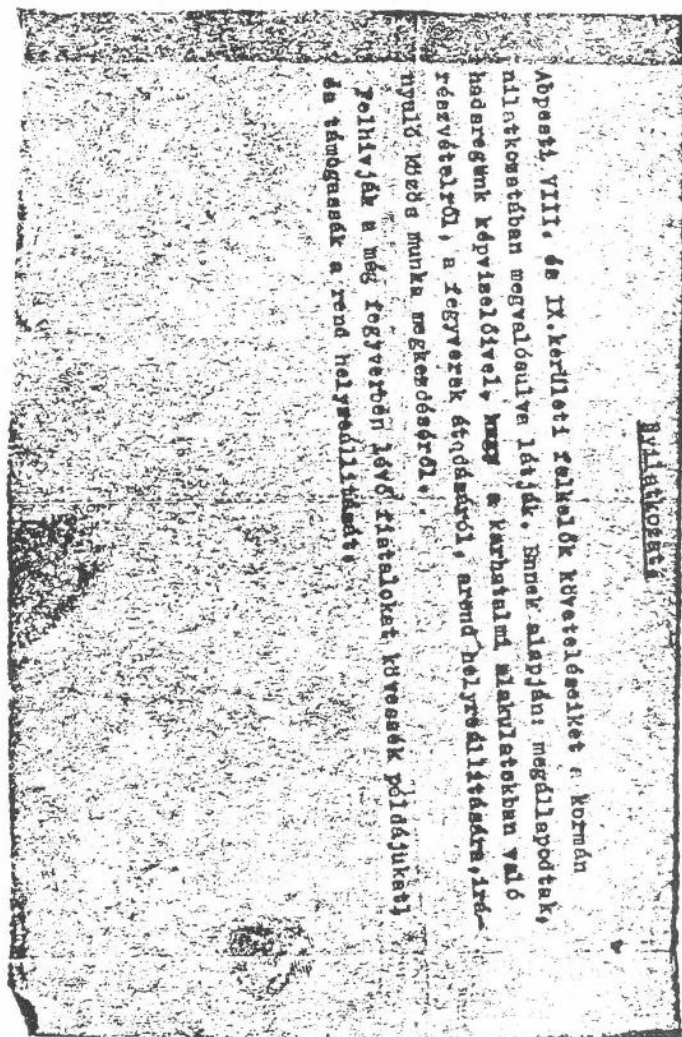
„Volt egy kis időnk, hogy rendbe szedjük magunkat, mert nem akartunk a Parlamentbe és a miniszterelnökhöz piszkosan, borotvátlanul menni. A folyosón, egy arra menő tiszt megmutatta a mosdót és intézkedett, hogy borotválkozó felszerelés és minden egyéb szükséges tisztálkodási eszköz rendelkezésünkre álljon.

Felfrissülve ismét a folyosón tárgyaltuk, hogy mit fogunk Nagy Imrének mondani. Megegyeztünk, hogy az egyetemisták 16 pontjához ragaszkodunk és nem engedünk abból, hogy az oroszok azonnal hagyják el Magyarország területét.

Janza Károly a Pártközpontban velünk lévő két tábornok kíséretében jött és mondta, hogy most telefonáltak a Parlamentből, ahol Nagy Imre már várja a küldöttséget.

Gyalog mentünk át a Parlamentbe és amikor a lépcsőjéhez értünk, még három-négy forradalmár csatlakozott hozzánk. Senki

25. Molnár János, Századok 1153, 3

sem kérdezte meg tőlük, hogy kinek a képviselőiben vannak itt vagy, hogy hol harcoltak az utóbbi néhány nap alatt.

A Parlament kapuján belépve széles, magas lépcső volt előttünk, piros szőnyeggel leterítve. Ezen a lépcsőn mentünk fel, elől Janza Károly a két tábornokkal, mögöttük mi felkelők vagy tizen. Nagy Imre egy tárgyaló terem ajtajában várt bennünket és kézfo-gással üdvözölte a társaságot. Amikor rám került a sor bemutatkoztam és azt mondtam, hogy annak az egyetemistának vagyok a bátyja, aki 23-án este kérte Önt és minisztertársait, akadályozzák meg, hogy Piros László belügyminiszter a tömeg közé lövessen a Rádiónál, mert olyan vérengzés lesz Magyarországon, amelyet a világ még nem látott.

- Igen, igen. A kisbajuszos az esőkabátban, — bólogatott.
- Ernő öcsém volt — mondtam.

Amikor mindenki leült a nagy asztal köré, a két tábornok elment. Janza Károly kezdte a beszédet:

— Az éjszaka folyamán tárgyalások folytak a forradalmi pa-rancsnokok, azok megbízottjai és a Honvéd Vezérkar megbízottai között, melyek eredményesen fejeződtek be. A felkelők megva-lósítva látják követeléseiket a kormányintézkedésekben, meg-állapodtak az új karhatalmi alakulatban való aktív részvételről és fegyvereik ezen alakulatnak való átadásáról.

Beszéde végén győztes forradalmunk vívmányainak megőr-zésére hivatkozott, az elesett forradalmárokat hősöknek nevezte és arra kért bennünket, hogy minden erőnket megfeszítve dolgoz-zunk a független, demokratikus és szocialista Magyarország meg-teremtéséért.

A következő beszélő egy fiatalember volt, aki bejelentette, hogy a Magyar Írószövetség teljes egészében a magyar ifjúság forradalma mögé áll és azt minden erejével támogatja. Arra kéri Nagy Imre miniszterelnököt, hogy tegye magáévá a forradalom tiszta szellemét és annak megfelelően alakítsa meg új kormányát.

Doki volt az újabb felszólaló, közölte, hogy a Pártközpontban és a Honvédelmi Minisztériumban megkezdett tárgyalásokat még folytatni kell. Nem tudtunk megegyezni a Honvédség, a Rendőrség és a Forradalmi Csoportok százalékos részvételéről, az újonnan felállítandó karhatalmi alakulatban. Ezt még le kell tárgyalni és az alakulatot a rend helyreállítása érdekében a legsürgősebben létrehozni. Mindenki egyetértett vele.

Voltak még néhányan akik felszólaltak, de lényegbe vágó dologról már nem esett több szó. Végetért a fogadás.

A Corvin közben azonban, röviddel azután, hogy a küldött-ségünk elment a Pártközpontban megtartandó tárgyalásokra, az egészségügyi őrmester jött át a Kiliánból. (Berkovics Pál, aki most Kanadában él.) közölte, hogy a Maléter ezredes bajtárs kéret, menjek át egy megbeszélésre. Azt válaszoltam, hogy nem megyek, mert nekem most nincs semmi beszélőnivalóm vele. Az őrmester azonban mintha várta volna válaszomat, mert így folytatta; akkor átjönne ő néhány percre, mert a Corvin köz hős védőit szeretné üdvözölni.

Úgy ért Maléter bejelentése mintha belém rúgtak volna. Azok után, amiket tett, és amiket mondott Ödönnek és nekem, most amikor győzött a forradalom, megbeszélést akar és üdvözölni a hősokeket?! Nagyon mérgesen válaszoltam az őrmesternek:

— Ma reggel, vagy tegnap este kellett volna, hogy megbeszélést tartson az „ezredes úr”, amikor elkeseredett helyzetünkben tanácsért mentünk hozzá. És milyen hősokeket akar üdvözölni? Azokat akiket ő lőtt agyon, vagy azokat akiket a legnagyobb tűzharcban kidobott az Úllői útra és ott estek el? Nem félti a bőrét, hogy itt még valaki kilyukasztja? Tőlem jöjjön, de azt hiszem megbánja.

— Hát hiszen éppen erről van szó. Az ezredes bajtárs kéri, hogy néhány fegyverest küldjön át, akik gondoskodnak személyes biztonságáról. Az ezredes bajtárs is háttérbe volt szorítva a Rákosi és Gerő terroruralom alatt. Már régen vezérőrnagy kellett volna legyen, de a sztálinisták így álltak bosszút rajta azért, mert nem értett egyet velük és a terrorjukkal.

— Miért jött hozzám? — kérdeztem az őrmestert.

— Maléter ezredes bajtárs arra kért, hogy Bajuszt keressen és csak neki mondjam el küldetésem célját.

Maléter az egész forradalom alatt, mint ellenséget kezelt bennünket. Amikor már nem lőtt, vagy lövetett ránk Ödönnek és nekem adott tanácsaival bizonyította, hogy az oroszok oldalán van! És, hogy a forradalmat nem tekinti másnak, mint a csöcselék lázadásának, fasiszta restaurációnak. Arra gondoltam, ha nem is másért, csak azért, hogy lássa a győzelmi mámort a felkelők arcán, lássa kiket gondolt és nevezett csöcseléknek, fasisztáknak és lássa, kik voltak azok, akik kivívták a nemzet szabadságát, beleegyeztem az átjövételébe. Most már nem kellett félnünk tőle.

Szabónak, az őrszázad parancsnokának mondtam, hogy vegyen maga mellé három géppisztolyos bajtársat, menjenek át a Kiliánba és kísérjék a munkásszállásra Malétert. Vigyázzanak, hogy senki se bántsa.

Vagy ötvenen kísérték azt a csoportot, amely Malétert biztosította. Közben olyan kifejezéseket hallottam, amiket nem lehet leírni. Szabó mondta, hogy a Kisfaludy utca sarkán csőre kellett hogy töltsék a géppisztolyokat, mert neki akartak menni a forradalmárok.

Leültettem Malétert és megkérdeztem tőle, hogy mit óhajt? A munkásszálláson maradtunk vagy tízen és becsuktuk az ajtót, csítítva az összecsendült szitkozódókat. Jutka és Pufi az orvosok, Kék Sapka, Falábú Jancsi, Göndör, Szakállas Gyurka a Práter utcai iskolából és még néhányan maradtak a teremben. Maléter leült és azt mondta, azért jött át, hogy felajánlja a szolgálatait. Ő ugyan még most is meg van győződve arról, hogy a szovjet hadsereget nem lehet katonailag megverni, de az adott helyzetben úgy gondolja, hogy egy képzett katona tanácsait tudjuk használni.

Megkérdeztem tőle, hogy miért most jött felajánlani szolgálatait? Miért most akar nekünk „képzett katonai tanácsokat” adni, amikor a forradalom győzött? Miért nem adta ezeket a tanácsokat akkor, amikor kértük, és miért mondta akkor, hogy tegyük le a fegyvert, menjünk haza és feküdjünk le? Miért mondta, hogy lás-suk be végünk van?! Miért lőtt és lövetett bennünket három napon keresztül? Miért lőtte agyon két társunkat a Kiliánban? És miért dobatta ki azt a huszonnyolc fegyvertelent az Úllői útra a legnagyobb tűzharcban?

Maléter azt válaszolta, hogy ő katona és parancsot teljesített. Azonban amikor meggyőződött arról, hogy a magyar ifjúsággal és munkássággal áll szemben, beszüntette a harcot. Már tegnap kitette a fehér zászlót, azóta senki sem lőtt bennünket a Kiliánból. Ami pedig a tegnap esti és ma reggeli tanácsokat illeti, azokat most is megismétli. Olyan hatalmas túlerővel kellene megküzdenünk, amely órák alatt szétverhet minket. Ezért most is azt ajánlja, hogy tegyük le a fegyvert, mert a kormány mostmár biztosan megvalósítja követeléseinket. A további ellenállás már öngyilkosság és rajtunk van a felelősség, ha tovább folyik a magyar vér. Különben olyan gyerekek kezében is látott fegyvert, akiknek katonai kiképzésük nincs, ami veszélyes lehet, mert egymást löhetik meg.

Jutka nagyon mérgesen közbe szól: — Ezredes bajtárs, ne féltse maga ezeket a gyerekeket, mert ők minden katonai kiképzés nélkül megmutatták, hogy mire képesek. Sem ők, sem mi, akik már nem vagyunk gyerekek, soha sem gondoltunk a túlerőre, amivel szemben álltunk. Nekünk csakis a magyar nemzet szabadsága és rabláncainak lerázása volt az eszünkben akkor, amikor fegyvert fogtunk. És most, amikor a forradalom annyi véráldozat árán győzött, amikor győztesnek van elismerve még a kormány részéről is, maga még mindig a fegyverletételt ajánlja?”

— Bajusz! — fordult hozzám Jutka kipirulva. Semmi értelmét nem látom a további beszélgetésnek. Mindegyikünknek van ennél fontosabb tennivalója. Fejezzük be!

Azt mondtam Maléternek, hogy amennyiben tanácsra lesz szükségünk a jövőben, azt olyan embertől kérjük, akitől nincsenek halottjaink, s nem lőtt bennünket a harcok alatt. Biztos, hogy találunk ilyent is. Ami pedig a felelősséget illeti, a rend helyre állítása után neki lesz mit magyarázkodni egy független bíróság előtt. Biztos lehet abban, hogy akkor megtaláljuk őt. Ezután felkértem Szabót, hogy kísérik vissza Malétert és vigyázzanak ne essék bántódása.

Látogatása talán 15 percet tartott. Nem volt mit tárgyaljunk vele.²⁶

26. Gosztonyi Péter, Szemle, 1960. 3. Brüsszel 49. 7

Gosztonyi a következőket írja:

„Maléter ezredes kapcsolatot keres a Corvin köz parancsnokával, Pongrátz Gergellyel, akit meghív a Kilián laktanyába. Pongrátz még bizalmatlan, csak a helyettesét küldi s kéri, hogy őt keresse fel Maléter. Az ezredes át is megy s vagy két órát tölt a felkelők között.”

Október 29

Az új karhatalmi alakulat megszervezéséről már tegnap a Pártközpontban, illetve a Honvédelmi Minisztériumban megegyeztek küldötteink a kormány képviselőivel és a Honvédség Vezérkarával. Az egyedüli pont, ami vita tárgyát képezte, az a karhatalmi alakulatban és annak irányításában, százalékos alapon való részvétel volt. Küldöttségünk ragaszkodott ahhoz, hogy az új „Nemzetőrségnek” legalább 50%-át a forradalmi fegyveres csoportok tegyék ki, a másik 50%-át megosztva a Rendőrség a Honvédség alakulataiból az arra érdemes személyek alkossák.

A délelőtt folyamán Váradi Gyula vezérőrnagy hívott a Honvédelmi Minisztériumból és közölte, hogy délután 2 órára a Corvin közbe jönnek tárgyalni, a Honvédség és a Rendőrség képviselői.²⁷ Váradi azt is mondta, hogy Nagy Imre sürgeti a Nemzetőrség felállítását, hogy a rendet minél előbb helyreállítsák. Ennek a tárgyalásnak tehát az lenne a célja, hogy minden fennálló akadályt, ami a Nemzetőrség felállításának az útjában áll, elgördítsünk.

Összehívtam a parancsnokokat és üzenetet küldtem Szabónak, az őrség parancsnokának, hogy a Váradi vezérőrnagy által vezetett küldöttséget, az őrség engedje be. A Kramolin lakás ebédlőjében, ahol a parancsnokság működött, székeket hoztunk fel a munkásszállásról és egy másik asztalt is beállítottunk, hogy a tárgyaló társaságot le tudjuk ültetni.

Két óra felé meg is érkezett a küldöttség. Legnagyobb meglepetésünkre Maléter is köztük volt. Szabó vezette őket a Kramolin lakásba és kértem, hogy maradjon ő is ott. Erről is megemlékezik Hollós Ervin, aki a következőket írja:

„A miniszterelnök megbízásából két magasrangú tiszt a Kilián laktanyában felkereste Maléter Pált. Magos Gábor kísérte őket;

27. Molnár János, Századok 1149. 1. 2

ő tudta hogyan lehet Maléterhez bejutni. A beszélgetés Maléter szobájában folyt. Közben felkelők jöttek be, jelentettek, majd távoztak. Később átmentek a Corvin köziekhez, és ezek több vezetőjével együtt folytatták a tárgyalást.”²⁸

Gosztonyi is megemlíti az esetet, de ő sem a valóságnak megfelelően.

„Hétfő, október 29. Hajnalban a Corvin köz parancsnoka, Pongráz Gergely jött át hozzánk néhány felkelővel. Maléterrel kívántak beszélni. Egy fiatalembert mutattak neki, akinek az ÁVO-sok vallatás során zsiltepengével hasogatták fel a nyelvét. Másról is szó került. A fegyverszünet következményeként a Corvin köz létszáma alaposan megnőtt, soraikban pártoskodás, zavar kezdődött. Pongráz tanácsot, segítséget kér Malétertől, aki Csiba százados kíséretében át is megy vele a felkelőkhöz, ahol már ott találják Janza honvédelmi miniszter megbízottjait, Váradi vezérőrnagyot is. Váradi ugyancsak Pongrázékkal tárgyalt.”²⁹

A küldöttség tagjai: Váradi Gyula vezérőrnagy, a páncélos fegyvernem parancsnoka. Maléter Pál ezredes, a munkaszolgálatos fegyvernem parancsnoka, Kovács István vezérőrnagy, Tóth ezredes, egy rendőr ezredes, akinek a nevére nem emlékszem (lehet, hogy Kopácsi volt), Uszta vezérőrnagy, Márton András ezredes, a Zrinyi Miklós Katonai Akadémia parancsnoka és Magos Gábor, a soroksári Állami Tangazdaság igazgatója.

Mi is bemutatkoztunk: Pongráz Ödön, Pongráz Ernő, Dr. Antalóczi Sándor, Erdős István, Szabó László, Dr. Lehoczky Judit, Szakállas György, Pongráz Kristóf, Pongráz Gergely és Pongráz András.

Márton ezredes, aki a sor végén jött, megkérdezte, hogy több Pongráz nincs? Ödön válaszolt: Van még egy, de az hazament megnézni, hogy Édasanyánk és kishugunk jól van-e.

Magos Gábor intett Ödönnek, jól ismerték egymást, mert Ödön és Bandi (Kristóf) a soroksári Tangazdaságnak is fuvaroztak, — hogy menjen ki. Ödön románul mondta Bandinak, hogy menjen ki és kérdezze meg mit akar. Én is kimentem, mert közel álltam az ajtóhoz és Magos Gábor a meglepetéstől még mindig csodálkozva kérdi: Ti vagytok a parancsnokok? Csak azt akartam mondani, hogy ne engedjétek nekik semmit. Úgy be vannak sz...va, hogy gőzkalapáccsal sem lehet a zabszemet beverni az üllepükbe. Nagy Imre sürgeti a végleges megegyezést, hogy a Nemzetőrség létrehozására szükséges iratokat aláírja. A ti kezetekben vannak a

kártyák és úgy játszhattok velük, ahogy akartok. Gondoltam ezt jó tudnotok, mielőtt a tárgyalások megkezdődnek.

Mi tudtuk, hogy mit akarunk, mert mindent megbeszéltünk jóval a küldöttség érkezése előtt. Magos Gábor biztatása azonban garancia volt számunkra, hogy amit akarunk, azt el is érjük.

Ismét Maléter kezdte a beszédet:

— Bajtársak! A forradalom győzött, a szovjet csapatok megkezdtek kivonulásukat Budapestről, ezért minden további huzavona nélkül, tegyék le a fegyvert. A hadsereg majd gondoskodik a rendfenntartásról és a kivonuló szovjet csapatokat, a magyar honvédség váltja fel... — Még folytatni akarta, de mérgesen közbevettem.

— Ha nem tévedek, tegnap este már megbeszéltük, hogy a maga tanácsaira egyáltalán nincs szükségünk. Azon őszintén csodálkozom, hogy azok után ami tegnap este történt, még ide mert jönni. Ehhez valóban bátorság kell. Különböző fegyverletételről szó sem lehet, pontosan azért, mert a forradalom győzött! Ebben a kérdésben ragaszkodunk a Honvédelmi Minisztériumban lefolytatott tárgyalások határozatához! A Váradi vezérőrnagy bajtárs vezette tárgyalás folyamán leszögeztük, hogy az új karhatalmi alakulatot, mint Nemzetőrséget hozzuk létre. Ennek a szervezetnek tagjait és vezetőit legalább 50%-ban a forradalom alakulatai adják, a másik 50% megoszlik a Honvédség és a Rendőrség között. Ha ez nem elfogadható a kormánynak, akkor nincs miről tárgyalnunk tovább.

Maléter ideges volt, megint szólni akart, de Váradi leintette és ő válaszolt:

— Elvileg történt egy megegyezés a Honvédelmi Minisztériumban, de a Nemzetőrségben való részvétel kérdésében nem jutottunk dűlőútra. Úgy gondolom, egyforma arányban kellene, hogy résztvegyenek a forradalmi alakulatok, a Honvédség és a Rendőrség alakulatai a Nemzetőrségben. Alapvetően fontosnak tartom, hogy az alsó korhatárt határozzuk meg, amely 20 év legyen. A 20 éven aluliakat pedig fegyverezzük le. Helyükbe a Zrinyi Akadémián lévő 400 tisztet osszuk be, akik mint szakképzett katonák átveszik a parancsnoki beosztásokat. A forradalmi csoportokat katonai alakulatokba szervezik és azonnal megkezdik azok katonai kiképzését.

28. Hollós Ervin, Köztársaságtér. 238. 1

29. Gosztonyi Péter, Szemle. 1960. 3 Brüsszel 49,9-50,1

Ingerülten közbevágtam:

— Vezérőrnagy bajtárs viccel? Ezt nem lehet komolyan venni, hiszen a corvinisták több mint 80%-a 20 éven aluli. Ezeknek a fiataloknak köszönhetjük, hogy az oroszok kivonulnak Budapestről és hogy győztesnek van elismerve forradalmunk. Ezeknek a fiúknak és nem a hadsereg alakulatainak, vagy tisztjeinek köszönhetjük azokat az eredményeket, amelyeket eddig elértünk. Ezek a többségében 20 év alattiak voltak azok, akik nem mérlegették az orosz túlerőt, mert hazájukat és a szabadságot többre értékelték, mint saját életüket. Majdnem a fele ezeknek a srácoknak a nemzet hőseivé vált. A másik felének, akiknek a fegyver még most is a kezében van, biztosítani kell azt, hogy a bajtársaik nem haltak meg hiába.

Ezen a kérdésen nagy vita tört ki és mindenki elmondta pro és kontra a véleményét. Több mint félórás veszekedés után aztán a következőkben egyeztünk meg:

A 18 éven aluli srácokat akkor fegyverezzük le, amikor az utolsó orosz katona elhagyta Magyarország területét. Addig mindenki megtartja azt a beosztását, amit a harcok alatt kivívott magának. A Honvédség tisztjei, mint katonai tanácsadók lesznek beosztva a szabadságharcos parancsnokok mellé, csakis tanácsadási és nem parancsnoki hatáskörrel. A 14-15 éves szakaszparancsnok mellett egy főhadnagy, vagy százados lesz a katonai tanácsadó. A Nemzetőrség keretén belül felállítjuk a Corvin Nemzetőr ezredet, melynek parancsnokát a Corvin köz harcosai választják meg és aki egyenesen a Nemzetőrség főparancsnoka alá lesz beosztva.

Kovács vezérőrnagy azt mondta, hogy Nagy Imre a Nemzetőrség főparancsnokának egy olyan személyt akar kinevezni, aki szakképzett katona, végigszenvendte Rákosi börtöneit és akit a forradalmi csoportok is elfogadnak. Nagy Imre választása Király Béla Vezérőrnagyra esett, aki két hete szabadult a börtönből és még tegnapig kórházban volt.

Röviden megvitattuk Király Béla személyét és a hallottak után abban egyeztünk meg, hogy részünkről elfogadjuk Király Béla vezérőrnagyot, ha a többi fegyveres csoportnak nincsen kifogása ellene. Márton ezredes megjegyezte, hogy, ha a corvinisták elfogadják, senkinek sem lesz kifogása ellene.

Ernö bátyám felvetette azt a kérdést, hogy a Nemzetőrséget melyik minisztérium alá osszuk be? A még mindig kommunista belügy, vagy a még mindig kommunista honvédelmi miniszter

lesz a felette annak az alakulatnak, amely a fennálló kommunista rendszer ellen fogott fegyvert?

Kovács István vezérőrnagy megnyugtatóan bennünket, hogy Nagy Imre rövidesen új kormányt alakít, amelynek tagjai olyan személyekből lesznek összeválogatva, akik ellen nem lesz kifogásunk. (Sajnos ez sohasem történt meg.)

Ezekután ismét felvetődik a Nemzetőrségben való részvétel, százalékos aránya, ami a tárgyalás legnagyobb vitáját hozta. Majdnem egy egész órás veszekedés után a küldöttség tagjai engedtek és elfogadták a fegyveres forradalmi alakulatok 50%-os képviselőletét.

Megegyeztünk abban is, hogy a Nemzetőrség legfelsőbb szerve a Forradalmi Karhatalmi Bizottság lesz, melynek 6 tagját a következő összetételben választjuk meg: 1 a Rendőrség, 2 a Honvédség és 3 személy a forradalmi csoportok képviselőiből tevődik össze. A Nemzetőrség Operatív Bizottsága, a Forradalmi Karhatalmi Bizottság alá lesz rendelve, melynek 20 tagjából 5 a Rendőrség, 5 a Honvédség és 10 fő a fegyveres forradalmi alakulatból kerül ki.

Este 7 óra lehetett, amikor véget ért a tárgyalás. Amikor kikísértük a küldöttséget, megkértem Váradi vezérőrnagyot és Márton ezredest, hogy még ne menjenek el, mert beszélni szeretnék velük.

Visszamentünk a Kramolin lakásba, ahol megkérdeztem azt a két katonát, akikben a legtöbb bizalmam volt, hogy tulajdonképpen kik voltak azok, akikkel itt tárgyalunk. Váradi és Márton már 27-én este, illetve 28-án reggel bebizonyították hovatartozásukat. Mindenkiről elmondták, hogy kicsoda és milyen ember. Uszta most jött vissza Oroszországból, de neki nem sok szerepe van. Valóban, az egész tárgyaláson hallgatott. Maléter sem szólt egy szót sem az összecsapásunk után. Róla is elmondták kicsoda és hogy tudják, milyen a viszony közöttünk, amit tökéletesen megértenek. Amikor azonban Váradi és Kovács vezérőrnagyok utasítást kaptak Nagy Imrétől a mai tárgyalásra, Tildy Zoltán és Vas Zoltán, akik jelen voltak; kérték őket, hogy útközben vegyék fel Malétert és hozzák magukkal. Magos Gáborról nem tudnak sokat. Ő Maléternél volt, amikor bementek a Kiliánba. Azt azonban tudják, hogy a Nagy Imre közvetlen társaságához tartozik és becsületes magyar ember.³⁰

Márton ezredes azt mondta, hogy sürgős a corvinisták főparancsnoki beosztásának a betöltése és ezért megkért, hogy holnap reggel 7 órára, a Corvin köz összes tekintélyesebb parancsnoka legyen a Rákóczi téri Pártházban, ahol megválasztjuk a jelölteket. Ő is ott lesz és segít a Corvin Nemzetőr ezred felállításában és megszervezésében is. Különböző holnap a délelőtti folyamán itt lesznek a tisztek is, akiknek beosztásáról nekünk kell gondoskodni. A főparancsnok tanácsadójának Dienes Ödön ezredest ajánlotta. Ezzel ők is elmentek.

30. Maléter a soroksári Tangazdaság egyik könyvelőjének udvarolt, ahova majdnem minden nap kijárt a Honvédelmi Minisztérium kocsján. Onnan volt a kapcsolat Magos Gábor és Maléter között.

Október 30

Már korán reggel készülődések voltak a Corvin közben. Küldöttséget kellett indítanunk a Deák téri rendőrfőkapitányságra, ahol a Forradalmi Karhatalmi Bizottság alakuló gyűlését délelőttre hívták össze. Úgy határoztunk, hogy Ödön és Doki megy a Deák térre, a többi parancsnok pedig 7 órára a Rákóczi téri Pártházba megy, hogy megválasszuk a Corvin köz főparancsnok jelöltjeit.

A főkapitányságon vagy hatvanan jöttek össze, a különböző fegyveres csoportok képviselői, a Honvédség és a rendőrség részéről. Király Béla is jelen volt, akiről már tudtuk, hogy ő lesz a Nemzetőrség Főparancsnoka. Megválasztották a Forradalmi Karhatalmi Bizottság tagjait és az elnöki teendők ellátására Király Bélát kérték fel. Ödön is, mint a Corvin köz küldötte, tagja lett a Bizottságnak. Doki nem akart vállalni semmilyen tisztséget.

A Corvin köz összes 20 év feletti parancsnoka elment a Rákóczi téri Pártházba, amely csak néhány perces gyaloglásra volt a Corvintól. Amikor megérkeztünk, az ottani őrség parancsnoka közölte velünk, hogy tegnap délután Kócos volt a bejáratnál őrségben és valamelyik ablakból, egy lövéssel lelőtték. A golyó a bal szem fölé ment be és a jobb füle alatt jött ki. Azonnal meghalt, nem lehetett csinálni semmit, hogy megmentsék.

Kócos, tizenhat év körüli cigánylány volt, aki bátyjával, Bizsival jött a Corvinba. Géppisztoly volt a vállán és fekete göndör haja már több napja nem volt megfésülve, ezért hívta mindenki Kócosnak. Egyike volt azoknak a corvinistáknak, aki a legnagyobb közszeretettel örvendett, mert úgy látszott, hogy mindenhol ott van. Amikor jöttek az orosz támadások géppisztolyával, kézigránáttal, s néha benzinesüveggel, egyike volt a legbátrabb harcosoknak. Hiába mondtuk neki a harcok zajában, hogy hú-

tűzvonalból. Kócos mindig ott volt, ahol szükség volt rá. A harcok szünetében, amikor rossz volt a hangulat, Kócos öntötte beléjük a lelket. Hangos kacagásaitól néha zengett a Corvin mezeje. Néha kisebb beszédeket tartott, amikor valaki kishitű lett, az oroszok túlerejét emlegette, vagy az vetődött fel, hogy nem kapunk segítséget.

— Nem szégyellitek magatokat, hogy így beszéltek? — kiabálta. — Ti nem férfiak, hanem nyulak vagytok! Most már itt vagyunk néhány napja, s eddig visszavertük a ruszkiak minden támadását! Minden perccel közelebb kerülünk a forradalom győzelméhez és amikor már olyan közel kerültünk a győzelemhez, most vagytok letörve? Lehet, hogy a következő támadás alatt kinyíffanunk, de éppen úgy lehetséges, hogy ez lesz az utolsó támadás! És attól kezdve hazánk szabad lesz! Ha tudnám, hogy az én életem szükséges ahhoz, hogy a ruszkiak kimenjenek, és hazánk újból szabad legyen, ebben a pillanatban agyonlőném magam!

Sok könnyebb sebesültünk volt, akiket fiatal korukra való tekintettel orvosaink csak azért akartak kórházba küldeni, hogy kivigyék őket a harcokból, de nem mentek. Doki, Jutka és Pufi látogatták ezeket a sebesülteket átkötözni, hol a moziban, hol az iskola tantermeiben, vagy ahol éppen voltak. Egyik éjjel Jutka odajött hozzám és azt mondta, hogy a moziban lévő forradalmárok hangulata a béka fenekénél is lejjebb van. Kért, hogy menjek át, beszéljek velük. Jutka, Pufi és még néhányan jöttek velem, de amikor bementünk, Kócos hangját hallottam. Megálltunk az ajtóban és hallgattuk amiket a Kócos mond és a válaszokat, amelyeket — Kócos szerint — a gyáva nyulak adtak. Már nem volt szükség rám. Visszafelé menet megkérdeztem Jutkától és a többiektől, hogy vajon mit tudtam volna mondani én, vagy bárki más, ami több és jobb lett volna annál, amit Kócos mondott.

Könnyekkel a szememben gondoltam Kócosra, amikor Márton ezredes levezetett bennünket az alagsorba, ahol a tárgyalóterem nagy asztala köré ült le a társaság. Lehattunk vagy 20-an. Márton ezredes kezdett beszélni, de az én gondolataim Kócosnál és azoknál a „nyulaknál” jártak, akiknek az életükkel kellett megfizetni azt, hogy mi most itt leülhettünk tárgyalni, mint a győztes forradalom parancsnokai. Azok a gyerekek jutottak eszembe, akiket Kócos nyulaknak nevezett, és akik minden kényszer nélkül feláldozták életüket a magyar nemzet szabadságáért. Emlékezetemben képek

Forradalmi Karhatalmi Bizottság
Operatív Bizottsága.
Bpest, V., En. Első tér 7. II. em. 274.

N y i l t p a r a n c s .

Igazolom, hogy P o n g o r á t z Ödbn a Forradalmi Karhatalmi Bizottság Operatív Bizottságának tagja.
A Főváros területén szabadon közlekedhet, bármilyen járművet igénybevehet.

Nevezett jogcíműt bármely objektumba való belépésre.

Budapest, 1956. november 1.

/: Király Béla : / vezérőrnagy
Forradalmi Karhatalmi Bizottság
parancsnoka.

Érvényes a visszavonásig!

zódjon le, védje magát a falak mögött, látszott, hogy nem törődik saját életével. Ha valaki megsebesült a közelében, gyorsan hátrára dobta géppisztolyát és máris ment a sebesült bajtársat kihúzni a

vetődtek fel, például amikor 13-14 éves fiúnak mondtam, hogy menjen haza, mert az anyja várja. S erre a srác rámfogta a 22-es kispuskáját és azt válaszolta, hogy ha nem fogom be a számat, akkor mindjárt „hazavág” engem. Lehetetlen volt elzavarni őket, pedig mellettük és körülöttük tucattal sebesültek és haltak meg a bajtársaik. Az egyik megkérdezte tőlem, hogy olvastam-e a „Stresnoi piros virágokat”? Ha igen, akkor tudnom kell, hogy neki is kötelessége a hazát védeni és nekem nincs jogom ahhoz, hogy őt elküldjem. A másik gyerek meg azt mondta, hogy: „Az apámat és a két bátyámat már nem viszi el az ÁVO, mert ők a Rádiónál és a Parlamentnél meghaltak. Az biztos, hogy engem sem visznek el soha, mert vagy győzünk, vagy megyek apám és a két bátyám után. Zsuzsa jutott eszembe, aki 25-én délután jött közénk géppisztollyal a vállalás és mint Kócos, a másik „lelke” volt a Corvinnak. Heten voltak testvérek. A legfiatalabb Jancsi, az egyedüli fiú a családban és mindenkinek a szemefénye. A Rádiónál halt meg, — csak 15 éves volt. Zsuzsa most is ott volt a Corvin közben és hogy megszűntek a harcok, segített a szervezésben, a névsor felállításában. Ő volt megbízva, hogy az érkező Nemzetőr igazolványokat kitöltse. Mindenhol ott volt, ahol tenni kellett valamit. Most érettségizett és azt mondta, ha nem lesz hősi halott, akkor orvosnő szeretne lenni.

Taps riasztott fel ábrándozásomból és láttam, hogy mindenki rám néz. Kértem a bajtársaimat, ne haragudjanak de elszundítottam és nem tudom, miről van szó.

Márton ezredes azt mondta, hogy a Corvin köz parancsnokai megegyeztek abban, hogy a főparancsnok én leszek és ez a taps az új főparancsnoknak szólt.

Megköszöntem bajtársaim bizalmát, de azt mondtam, hogy nem vállalom. Ez a beosztás olyan felelősséggel jár, amit én nem vagyok képes betölteni. Sok száz és ezer forradalmár életéről van szó, ami felett rendelkezni nem akarok, mert lelkileg nem vagyok elég erős ehhez. Különben sem vagyok sem politikailag, sem katonailag képes ennek a beosztásnak a betöltésére és ezért olyan valakinek kell közülünk vállalni ezt a beosztást, aki rendelkezik ezzel a három tulajdonsággal. A Corvin köz főparancsnokának lenni, nem csak cím, hanem óriási felelősség is.

Márton ezredes válaszolt kifogásaimra. Rámutatott, hogy nemcsak népszerűségem, hanem azok a tárgyalások, — amiken eddig résztvettem — bizonyítják, hogy nincs igazam. De amenny-

nyben nem vállalom, kit ajánlok ennek a valóban felelősségteljes beosztásnak a betöltésére?

Iván-Kovács ekkor azt mondta hogy: „Ha te nem vállalsz Bajusz, elvállalom én!”

Az alábbi szavakkal utasítottam el ajánlatát:

„Nem Laci. Te sem vállalsz, hanem tegyük azt, amit tegnap elhatároztunk. Jelöljünk két-három személyt, menjünk vissza a Corvinba, hívjuk össze a bajtársakat és ők válasszák meg a főparancsnokot a jelöltek közül, akiket a Corvin parancsnokai erre érdemesnek és alkalmasnak találnak. Nem hiszem, hogy mi hivatva lennénk, hogy bárkit is magunk közül kijelöljünk, vagy megválasszunk főparancsnoknak. Úgy gondolom, hogy ebbe a kérdésbe a társainknak is van beleszólásuk, tehát javasolom, hogy maradjunk ennél a megoldásnál.

Mindenki elismerte, hogy igazam van és Márton ezredes még egyszer megkérdezte, kit ajánlok jelölésre. Erdőst, Szabót és Iván-Kovácsot ajánlottam. Erdőst és Szabót azért, mert a harcok alatt mindig ott voltak, ahol a „legmelegebb” volt. És tudtam róluk, hogy hazánk szabadságát fontosabbnak tartják, mint saját életüket. Keménységük és őszinteségük pedig minden vita felett állott. Iván-Kovácsot azért ajánlottam, — annak ellenére, hogy az egész társaságból benne bíztam meg legkevésbé, ugyanis ő már aláírt olyan nyilatkozatokat, mint a „Corvin parancsnoka”, amelyek sem a corvinisták sem a forradalom érdekeit nem szolgálták.³¹ Azért mert önként jelentkezett a főparancsnokság tisztjére nem akartam személyes ellentétet, ami később ugyanis bekövetkezett.

Erdős azt mondta, hogy ő csak akkor vállalja a jelöltséget, ha én is a jelöltek között vagyok. Erre a többiek is belekiabáltak, hogy ők is csak akkor fogadják el a jelöltjeimet, ha én is közöttük vagyok. Márton ezredes egyetértett velünk. Elvállaltam és őszintén reménykedtem, hogy a fiúk Erdős és Szabó közül választják a főparancsnokot.

Visszamentünk a Corvinba, ahol összehívtuk a corvinistákat a mozi előtti és melletti térre. Amikor mindenki együtt volt, Márton ezredes kinyitotta a parancsnoki iroda ablakát (Kramolin lakás) és rövid beszédet mondott, amelynek a lényege a következő volt:

— Bajtársak! A forradalom, melyben a corvinistáknak óriási szerepük volt, győzött. A szovjet csapatok elhagyták Budapestet

31. Rádióadások tükrében, 146, okt.29. 17.16 h.

és rövidesen kivonulnak az ország többi területéről is. A ti hősi küzdelmek előtt nemcsak az ország, hanem a világ összes népei meghajtják fejüket, mert ti, a Pesti Srácok, történelmet írtatok. Hazánk történelmének azt az új szakaszát, ami most kezdődik, hazánk ifjúságának, a magyar munkásoknak és elsősorban nektek corvinistáknak köszönheti a nemzet. Amikor szükség volt rátok, tudtátok, hol a helyetek. Most azonban a legsürgősebb feladat, hogy megvédjük azt, amit oly sok vér árán kivívtunk. Helyre kell állítani a rendet és a Nemzetőrségen belül, a rend fenntartása is rátok hárul. Éppen ezért főparancsnokra van szükségetek, akit a parancsnokok által erre a tisztségre jelölt négy bajtársatok közül, nektek kell megválasztanotok.

A négy jelölt most egyenként ide jön az ablakhoz és akinek a legnagyobb éljenést adjátok, az lesz a főparancsnok.

Márton ezredes félrehúzódt az ablaktól és Iván-Kovács volt az első, aki a helyébe állt. Megtapsolták.

Másodiknak Erdőst tuskoltuk az ablak elé, aki olyan tapsvihart kapott, hogy azt hittük már van főparancsnokunk.

Szabóval, az őrszázad parancsnokával azon vitakoztunk, hogy melyikünk legyen a harmadik. Én győztem, így ő ment az ablakhoz. Majdnem olyan tapsvihart kapott, mint Erdős.

Amikor engem megláttak, olyan ordítás tört ki a corvinistákból, amit nem lehetett félremagyarázni. Kórusban ordították: „Ba-jusz, Ba-jusz, éljen Ba-jusz!” Hamar eljöttem az ablakból, de a kiabálásnak vagy 10 percig nem vetettek véget. Láttam, hogy engem akarnak főparancsnoknak, így nem maradt más választásom, elvállaltam. A felelősség, ami ezzel a beosztással járt olyan nagy volt, hogy valóban féltem elfogadni. Méginkább féltem azonban a gondolattól, hogy az az erő és hatalom, olyan ember kezébe kerül, aki esetleg visszaél ezzel, vagy meggondolatlan intézkedéseivel árt a forradalomnak.

Tudtam, hogy most, amikor győzött a forradalom, olyan boszszúhadjárat indul majd az ÁVO-sok ellen, amit nagyon nehéz lesz megfékezni. Nem az ÁVO-sokat féltettem, mert nekik úgyszólván kellett tetteikért, hanem a forradalmat, melynek a tisztaságát semmi esetre sem akartam bemocskolni. Már is magamon éreztem a felelősséget, és tudtam, hogy a corvinistáknak is ehhez kell tartaniuk magukat. Rengeteg munka várt rám, amit tudtam, hogy egyedül nem leszek képes elvégezni. Megkértem Erdőst és Szabót, hogy legyenek a helyetteseim, amit mind a ketten el is vállaltak.

A tisztek már régen megérkeztek és beosztásra vártak. Szabót kértem meg, hogy lássa el ezt a feladatot és mondja meg a bajtársaknak és a tiszteknek is, hogy a parancsnok megmarad parancsnoknak s a tiszt mint tanácsadó működik mellette. Azonnal kezdjék meg a rajok, szakaszok és századok felállítását és gondoskodjanak arról, hogy mindenkinél a beosztásához megfelelő fegyver legyen. A rajparancsnokok állítsák össze a parancsnokságuk alatt lévő srácok névsorát, amiben legyen feltüntetve: anyja neve, születési év, hó, nap, hely és fegyvereik száma. Ez fontos a Nemzetőrség igazolványok kiadásához. A rajparancsnokok adják át a névsort a szakasz, majd századparancsnokoknak, akik behozzák és átadják Zsuzsának. A századparancsnokok ellenőrizték a névsorba vett felkelőket és fegyvereik sorszámát.

Rövidesen Zsuzsa hívott a telefonhoz. A Köztársaság térről hívtak, amiről eddig nem is tudtam, hogy létezik. A drót másik végén egy izgatott hang azt mondta, hogy ma reggel ismét ketten a felkelők közül bementek a Pártközpontba és mivel egy órai várakozás után sem jöttek ki, a Baross térről egy szakasz szabadságharcos ment utánuk. Amikor azonban a szakasz parancsnoka harmadmagával bement, hogy leigazoltassa a kapuőrségben lévő rendőrt, az emeletről kézigránátot dobtak rájuk és vagy öt ÁVO-s géppisztollyal tüzet nyitott. Szerencsére ki tudtak ugrani a kapun és csak az egyikük kapott golyót a lábába. A kapuban lévő rendőr is velük jött, aki azt mondta, hogy vagy 50 ÁVO-s és több magasrangú katonatiszt van a Pártházban, a székház munkatársain kívül. Az ÁVO-sokat, már tegnap rendőregyenruhába öltöztették.³² A Baross tériek megpróbálták elfoglalni a Pártházat, de az ÁVO-sok úgy befészkeltek magukat, hogy minden próbálkozást eddig visszavertek. Segítségre lenne szükség, mert a közben összecsődült tömeget is lövik a Pártházból. Ezidáig már több mint húsz a halottak és a sebesültek száma. A mentőket is lövik, akik a sebesülteket akarják elszállítani a térről. (12. kép.)

Közbevágtam, hogy nem lehetnek ÁVO-sok a Pártházban, mert a kormány már tegnap feloszlatta őket.

Hát akkor kik lönek a Pártházból? Talán a fegyverek maguktól sülnek el? — kérdezte izgatottan a telefonáló.

— Hányan vagytok szabadságharcosok a Pártház körül?

— Most már vagyunk vagy százötvenen, mert mindenhol kapunk segítséget. De még mindig nem vagyunk elegendően.

32. Hollós Ervin, Köztársaságtér 1956. 66. 3

Erdőst megkértem, hogy gyorsan kerítse elő a páncélos egység parancsnokát és a lehető legrövidebb időn belül induljanak a Köztársaság térre, az összes mozgatható páncélossal. Nagyon siessenek, mert minden perc újabb életbe kerülhet.

A telefonálónak azt mondtam, hogy állítsák le a tűzharcot és ne mozduljanak. Páncélosokkal megyünk ki rendet teremteni a Köztársaság téren. Várjanak.

Három páncélosba tudtunk kezelő személyzetet állítani olyanokból, akik a páncélosoknál szolgáltak. Parancsnokuk is leszerelt páncélos tiszt volt. Tankjaikra a Kossuth címer volt festve és nemzeti zászló lobogott mindegyiken. Megláttam Erdőst akivel közöltem, hogy én megyek a páncélosokkal, ő maradjon közel a telefonhoz, hogy adott esetben könnyen elérhető legyen. Bemásztam abba a tankba, amelyikben a parancsnok volt és elindultunk.

Dél körül lehetett, amikor megérkeztünk a Köztársaság térre, a Pártházzal szembeni oldalra. Kiszálltunk és a fiúk is leugráltak a páncélosokról. Az ott lévő fegyveresektől helyzetjelentést kértünk. A halottak számát ekkor már több mint ötvenre tették és azt mondták, hogy az ÁVO-sok nem kímélnek senkit. Két fehér köpenyes, vöröskeresztes karszalagos mentő is meghalt. Gépfegyvereik, golyószóróik, géppisztolyaik és kézigránátjaik vannak az ÁVO-soknak és úglátszik lőszerrel is jól el vannak látva. Fegyveres van bőven, de nem lehet a Pártházat megközelíteni, mert mindenkire lőnek, akit mozogni látnak.

Ebben az időben a harc csak annyiban állt, hogy mindkét oldalról eldördült egy-egy lövés. A Pártközpont ablakaiban azonban láthattuk a mozgó alakokat, de ahhoz túl nagy volt a távolság, hogy ruhájukat megkülönböztessük. A harcnak azonban véget kellett vetni.³³

Öt lövést adott le az első tank 76-os lövege, aminek következtében a Pártközpontban lévő fegyverek elhallgattak. A térnek azonban minden sarkából, minden kapualjából és talán minden ablakából megszólaltak a mi fegyvereink. Láttam egy nagyobb csoportot behatolni a kapun, amelyiket néhány perc múlva egy másik csoport követett. Miután a pártház szerintem el volt foglalva, azt mondtam a páncélos parancsnokának, hogy a három tankkal menjenek vissza a Corvin közbe. A felkelők közül egy csoportot, vagy huszonöt embert ott tartottam. A többit egy szakaszparancsnok vezetésével úgyszintén visszaküldtem a Corvinba. Mi pedig megkerülve a teret, a színház felőli oldalról közelítettük

12. kép.

Köztársaság tér. A mi páncélosunk mellett egy sebesült fehér köpenyes mentő. Mindenre lőttek, aki mozgott.

meg a Pártközpontot. Akkor értünk oda, amikor a rendőregyenhába öltöztetett ÁVO-sokat hozták ki és felemelt kezekkel a fal mellé, sorba állították őket. Körülöttünk halottak heverték mindenhol, de ezek mind civilek voltak. Ekkor már nagy tömegben kellett keresztül furakodnunk, akik közül sokan azt kiabálták, hogy: „Nincs kegyelem!” Minden ÁVO-st, aki a Pártközpontban volt ott helyszínen el akartak intézni. A felháborodás az emberekben a hisztériáig fokozódott és hiába próbáltuk őket csitítani ezzel csak magunk ellen fordítottuk a hangulatot. Sokan voltak akik apjukat, testvérüket vagy legjobb barátjukat veszítették el a délelőtti folyamán és ezeket az embereket nem lehetett szépszóval meggyőzni. Minden emberi mivoltukból kivetkőzve, vért kívántak! Megpróbáltam lebeszélni őket a fal mellé állított ÁVO-sok kivégzéséről. A dühöngő embereknek, azonban hiába mondtam, hogy majd a bíróság ítélkezik felettük, engem is közéjük akartak lökni. Corvinista bajtársaimnak köszönhetem, hogy megmenekültem, akik körülfogtak és úgy vittek vissza. Nekik is magyarázkodnom

33. Hollós Ervin. Köztársaságtér 1956. 126. 1

kellett, hogy nem az ÁVO-sokat védtem, hanem a forradalmat, amit nem lenne szabad ezekkel a kivégzésekkel bemocskolni. Három ember kivételével, a többiit visszaküldtem, hogy mentsek aki menthető. Legalább a sebesülteket vigyék kórházba.

A velem maradtak közül az egyik megkérdezte, hogy akkor is így vélekednék, ha valamelyik bátyám, vagy öcsém feküdne a téren a halottak között?

Nem tudtam válaszolni, de ez a kérdés elgondolkoztatott. Másnap, október 31-én bizonyítékot találtunk arra, hogy az ÁVO-sok valamennyien megérdemelték a halált.

Nemcsak az otthoni irodalom, hanem az emigrációban megjelent munkák is óriási publicitást adnak ezeknek a közönséges gyilkosoknak! Arról azonban, hogy ők mit tettek, mindenki hallgat. Egyesek, lehet, hogy azért, mert nem tudnak róla, mások pedig akik tudják elhallgatják a Kádár János által hősöknek nevezett hóhérok munkáját. Erre később újra kitérek.

Egy teherautó vett fel és vitt minket vissza a Corvinba, ahol a szervezés hihetetlen gyorsasággal haladt. Megérkeztek a Nemzetőr igazolványok és Zsuzsa várta a névsort, hogy megkezdhesse kitöltésüket. Szabó és Erdős jöttek be az irodába és katonásan jelentettek. Megkértem őket, hogy nekem ne jelentsenek és ne főparancsnok bajtársnak szólítsanak, hanem tartsanak meg Bajusznak. Elmondtam, hogy mi történt a Köztársaság téren, amire Erdős azt mondta, hogy a bíróság úgymint halálra ítélte volna őket. Zsuzsa azonban megjegyezte, hogy a bírósági ítélettel kivégzett ÁVO-sok és a meglincselt ÁVO-sok között óriási különbség van. Nekem mégsem lett volna szabad reszkírozni az életem ezekért a gyilkosokért —mondták mindhárman.

Két helyettesemmel lementünk a Práter utcai iskolába, ahol a századparancsnokoknak már a kezükben volt a névsor. Megkértem őket, hogy vigyék fel Zsuzsához, mert már várja. Egyik századparancsnok jelentette, hogy vagy huszonöt ÁVO-s van az egyik tanteremben, akik azért jöttek be, hogy védelmet kérjenek a corvinistáktól. Azt mondták, hogy ők nem bántottak soha senkit és majd a bíróság előtt tisztázzák magukat. Addig viszont a népharag elől menekülve, tőlünk kérnek oltalmat.

Megnéztük az ÁVO-s foglyokat is. Amikor beléptünk a tanterembe, a hemofiliás fiú, aki folytatta fogdaparancsnoki beosztását jelentette, hogy minden rendben van. Két nő is volt a foglyok között, a többiek mind férfiak voltak. Látszott rajtuk, hogy nagyon

félnek. Biztosítottam őket, hogy ha valóban tiszta a kezük, nincs miért féljenek. Ha valami olyat követtek el, amiért felelniük kell, azt majd a bíróság előtt teszik. Itt most védelmet kapnak és senki sem fogja bántani őket. Azt is mondtam, hogy mindenkinek felelni kell majd tetteiért és ha a bíróság bűnösnek talál valakit, az meg is fizet büneiért.

Amikor kijöttünk, intettem a fogdaparancsnoknak, aki kijött velünk. Megmondtam neki, hogy ezeknek az embereknek nagyrésze valóban ártatlan kell legyen, azért jöttek hozzánk védelmet keresni, tehát úgy is kezelje őket. Bajtársunk elmondta, hogy eddig mit tett. Mindenki ül a padban és nem beszélhetnek egymással. A katedrán van cigaretta, ha valaki rá akar gyújtani, kér és kap cigarettát. Ha ki akarnak menni jelentkeznek és az ajtóban álló őrkísérei őket a WC-re. A konyháról hozzák az ételmüket és ugyanazt eszik, mint a felkelők. Megkérdezte, hogy van-e valamilyen utasításom a számára? Azt mondtam, hogy nincs, mert amit eddig tett, az dicséretes és folytassa ezt a jó munkát. Tudom, hogy a fogdaparancsnoki tisztség jó kezekben van, és helyesen cselekedtünk, amikor neki adtuk ezt a beosztást.

Bementünk a segélyhelyre, ahol Jutka és Pufi 15-20 ágyas kis kórházat állítottak fel. Majdnem mindegyik ágyban feküdt valaki, de senki sem volt súlyos sebesült, mert azokat orvosaink a kórházba küldték. Az egyik ágyban parlamentertünket, Attilát láttam, aki Jutkának volt a férje. Azt hittem, Attila csak alszik, de Jutka mondta, hogy tüdőlövése van. Hátulról kapta a Körúton egy ablakból. Szerencsére nem annyira veszélyes, hogy kórházba küldje. Ha nem kiabálok, beszélgethetek egy kicsit a sebesültekkel. Megkértem Erdőst, hogy nézze meg, Zsuzsának nincs-e valamire szüksége. Szabóval ott maradtunk és egy jó órát beszélgettünk a sebesültekkel.

Erdős rövidesen visszajött és közölte, hogy Doki lent van a konyhán, kér menjek le, mert beszélni akar velem. Egész nap nem ettem semmit és én is éhes voltam, így örömmel mentem a konyhára, ahova Jutka is velünk tartott. Doki beszámolt a rendőrfőkapitányságon történetekről, mi pedig elmondtuk a nap folyamán történt eseményeket, melyeknek nagyrészeről Doki már tájékozódva volt. Bejött a szakács is az ebédlőbe és leült mellénk. Közölte, hogy olyan sok ételmiszer van, nem is tudja hova rakni. Állandóan jönnek vidékről a teherautók, szekerek és attól fél, hogy az étel megromlik. Kért minket, hogy egyelőre ne fogadjunk el több ételmet.

Azt mondtam neki, hogy a fölösleges élelmet küldje el valamelyik kórháznak, mert biztos, hogy ők tudják használni. Ma reggel is jött négy teherautó, megrakva mindenféle étellel, amit Ödön még mielőtt elment volna a főkapitányságra, az egyik kórházba irányított. Egy öreg paraszt bácsi volt a község küldöttje, azzal, hogy a felkelőknek küldik a község dolgozói a négy teherautó rakományt. Ők ezzel akarnak hozzájárulni a forradalom győzelméhez, csak arra kérnek bennünket, hogy tartsunk ki és ne engedjünk követeléseinkből. Tegnap délután egy másik paraszt ember kettéhasított disznót hozott a corvinistáknak és azt mondta: „Gyerekek, hála nektek, ez lesz az utolsó beszolgáltatásom! Ezt azonban olyan szívesen adom, hogy még meg is köszönöm nektek, hogy elfogadjátok!” Amikor visszajöttünk a Köztársaság térről, ez az öreg paraszt bácsi várt a parancsnoki irodán. Katonásan jelentette, hogy az Ödöntől kapott „parancsot” végrehajtotta. A négy gépkocsi ételmezt a I-es számú Női Klinikának, ahol sok corvinista sebesült volt, leszállította. Itt az elismervény. Megöleltem az öreget és kértem, hogy amikor hazamegy, köszönje meg a nevünkben a küldeményt a község dolgozóinak. Mondja meg nekik, hogy az étel is fontos, de az a tudat, hogy a magyar parasztság mellettünk van még fontosabb. A másik három teherautó ételmezt a Baross térre irányítottuk, így a környéken lévő fegyveres csoportokat is elláttunk étellel. Bandi bátyámat kértem meg, hogy a beszerzést és elosztást lássa el. (13. kép) Sokszor egy-egy teherautó krumplit, vagy káposztát kiküldött valamelyik utcasarokra, amit széosztottak a lakosságnak. Kötényben, kalapokban, levetett kabátokban vitték haza az embereket az ételmezt, amit a vidék küldött a felkelőknek. A magyar parasztság ily módon vette ki részét a forradalomból és nagylelkű támogatásukért nemcsak a harcosok, hanem az egész főváros hálás volt. Bocskay József, a Bányász moziban lévő felkelők parancsnoka Dudásnak vitt a Corvinból három teherautó lisztet, amit kiosztottak a lakosságnak.

Az I. számú Női Klinika elismervényét Ödön megtartotta, ami ma is a forradalomból származó sajnálatosan kevés dokumentumunk között, egyike a legkedvesebbeknek. Így szól:

„Rácalmás községből érkezett, s a felkelők parancsnoksága által hozzánk irányított ételmezt forró és hálás köszönettel átvettük. (4 gépkocsi)” Olvashatatlan aláírás. A rácalmási dolgozók nevében Horváth István írta alá. Dátum: 1956. X. 30.

13. kép.
A Corvin páncélos parancsnoka, a páncélaútó sárhányóján.
A háttérben Bandi bátyám, zsebredugott kézzel.

ORSZÁGOS MEDDŐSÉG VIZSGÁLÓ INTÉZET
I. SZ. NŐI KLINIKA
VIII., BAROSS UTCA 27 SZ.

Rp.

1957. X. 20.

10-----ho

Handwritten notes:
Fehér könyv...
Kádár János...
Hollós Ervin...
Közvélemény...
Kádár János...
Hollós Ervin...
Közvélemény...
Kádár János...
Hollós Ervin...
Közvélemény...

Handwritten notes:
Hollós Ervin...
Közvélemény...
Kádár János...
Hollós Ervin...
Közvélemény...

Rendelés: hétfő, szerda, péntek

21060 - Dózsa-nyomda, 956, IV. 3000

A délután folyamán a Köztársaság térről is hoztak be ÁVO-sokat, azokat, akiket az általam visszaküldött corvinistáknak sikerült megmenteni. Kihallgatásuk után a többi ÁVO-s fogoly közé helyeztük őket. Azonban az esti órákban, amikor a földalatti börtönök híre eljutott hozzánk, megindult néhány ÁVO-s tiszt összeszedése, hogy a börtönök lejáratait megtudjuk tőlük. A Corvinban lévő ÁVO-sok vagy önként jöttek be oltalmat keresni, vagy a földalatti börtönökkel kapcsolatosan lettek behozva, kihallgatás végett. Bármit is ír Hollós Ervin, Lajtai Vera, Molnár János vagy a Fehér könyv és mind azok az írárok, melyek a Kádár rendszerben láttak napvilágot, ezeket az embereket nem bántotta soha senki! Megerősítettük az őrséget körülöttük, hogy a védelmük biztosítva legyen.

Kádár János ügynökeinek és propagandistáinak átlátszó hazudozása Hollós Ervin „egyetemi tanár?” „Közvélemény 1956” című könyvének ellentmondásaiból is látszik. A 128. oldal 3. bekezdése: „A pártház védői nem estek pánikba, pedig már jó két órája tankágyúval is lőtték őket”. A 138. old 3. bekezdése: „Egy órán keresztül — egy órától kettőig, lőtték a tankok a házat.” A következő, 139. oldal 3. bekezdése: „Miután a harcok több mint fél óráig lőtték a házat...” Hát melyik igaz? ³⁴ (14. kép)

Ezekben a könyvekben azonban leírnak olyan tényeket is, amelyekkel nincs szándékomban vitába szállni, — mert igazak! Az alábbi idézetek csak igazolják, hogy mennyire fontos volt a Pártközpont elfoglalása és bizonyítják, hogy az ott lévő ÁVO-sok és Moszka-barátok nemcsak, hogy ellenségei voltak forradalmunknak, hanem annak leverésére szervezkedtek.

„Amikor elkezdődött az úgynevezett forradalmi bizottságok, bizottmányok, üzemi tanácsok választása, a Budapesti Pártbizottság vezetői úgy döntöttek, hogy ebbe be kell kapcsolódni és megpróbálni a kommunisták és a velük egyetértők befolyásának biztosítását. — A bizottmányokat, bizottságokat, tanácsokat harci terepnek tekintették, ahol megpróbálták elősegíteni a reakciós ellenforradalmi befolyás visszavonását, elszigetelését. Ilyen elgondolás alapján adtak tanácsot, útmutatást és küldtek ki elvtársakat a kerületi pártbizottságokra.”³⁵

34. Hollós Ervin, Köztársaságtér 1956, 126, 1

35. Hollós Ervin, Köztársaságtér 1956, 49, 2

A becsületes, a nemzethez hű kommunista párttagokat, nagyon sok helyen bevásztották ezekbe a bizottságokba, tanácsokba, de ezeket ők „reakciónak, ellenforradalminak” tartották. A szovjethez húzó besúgóknak kellett volna elfoglalni ezeket a helyeket, melyeket ők „harci terepnek” tekintettek, hogy belülről bomlasszanak és széttűllesszék ezeket a szervezeteket.

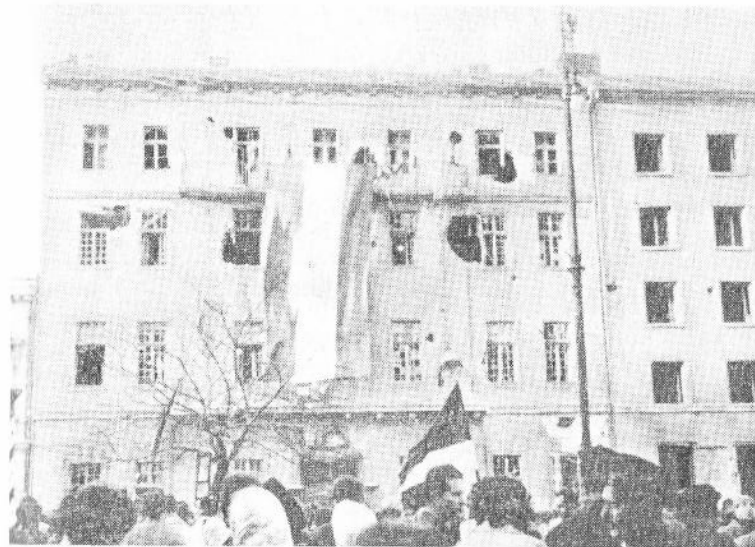
„Később a Nemzetőrség megszervezésekor a Budapesti Pártbizottság ide is megpróbált a népköztársasághoz hű párttagokat és munkásokat beküldeni. De tapasztalniuk kellett, hogy a terepet ott is az ellenforradalmárok uralják.”³⁶

A Nemzetőrség főparancsnoka Király Béla vezérőrnagy volt, akit a kommunista Nagy Imre nevezett ki Budapest katonai parancsnokának és akit mi elfogadtunk. Helyettese Kopácsi Sándor lett, Budapest akkori rendőrfőkapitánya, aki nemcsak, hogy kommunista volt, hanem a Magyar Kommunista Párt központi vezető ségének is tagja. A vezérkar főnöke a szintén kommunista Kovács István vezérőrnagy lett. Ezek szerint két dologra következtethetünk: Király Bélát, Kopácsi Sándort, Kovács Istvánt, Nagy Imrét és a többi kommunistát a pártbizottság „küldte be”, vagy pedig ezek mind „ellenforradalmárok” voltak. Maléterről bizonyítom, hogy be lett építve. A többieknek lehetett egy harmadik útjuk is. Először magyarok voltak és csak azután kommunisták. Avagy mindenki, aki magyarságát párttagsága elé teszi, az ellenforradalmár Hollós Ervin szerint? Kádár Jánosról is nyilvánvaló, hogy a pártbizottság építette be Nagy Imre kormányába mint államminisztert, és a többi beépített elvtársával el is árulták a magyar forradalmat. De mindez a legfelső fokon történt.

Október 30-án a Kossuth rádió híreiben, a következő közlemény hangzott el:

„Alakulnak a nemzetőrségek. A kommunisták kötelessége minden erővel résztvenni a nyugalom biztosításában, a munkáshatalom megvédésében. Ezért a fegyverforgatásra alkalmas kommunisták azonnal jelentkezzenek a nemzetőrségek szervezési központjaiban.” Aláírás: Kőből József a Pártbizottság első titkára.”³⁷

Tehát a Magyarországon ténylegesen kisebbségben lévő kommunisták, a Nemzetőrségen belül is többségbe akartak kerülni és ezen keresztül szándékozták kiépíteni az ötödik hadoszlopot. Különb a Nemzetőrség tagjai között is elég nagy számban voltak olyan kommunista párttagok, akik a párttagsági könyvvel a zsebükből harcolták végig a forradalmat. De ezeket is ellenforra-

14. kép.
A Köztársaság téri Pártközpont november 1-én.

dalmároknak minősítették akkor azok, akik a forradalom bukására szervezkedtek. És, hogy mennyire szervezkedtek, arra itt egy másik idézet bizonyítékul:

„Mező Imre október 28-án a Központi Vezetőségnek a Honvédelmi Minisztériumban tartozkodó Katonai Bizottságához fordult, hogy küldjön megbízható katonatiszteket, akik segítenek megszervezni a munkásmiliciát. Ezek meg is érkeztek, a tervet megvitatták és jóváhagyták. — Dél előtt Tóth Lajos ezredes parancsot kapott, hogy szervezzen egy központi törzset és ezt telepítse a budapesti székházba. A törzs több részlegből állt. A szervezési részleg vezetője Surányi Jenő alezredes volt, beosztottai pedig Szabó Lajos alezredes, Orbán István őrnagy és Szmokai Imre százados, tolmács. A fegyverellátó részleg vezetője Papp József ezredes lett, mellé egy fiatal tisztet osztottak be. A hadtápellátó részleg vezetője Vágó János őrnagy volt; ő is egy fiatal tisztet kapott segítségül. Tóth Lajos politikai helyettese Asztalos János

36. Hollós Ervin. Köztársaságtér 1956, 50, 1

37. Rádióadások tükrében 170, 4

ezredes volt, azzal a feladattal, hogy a törzsbe, de mindenekelőtt a kerületekbe kiküldött tisztek között végezzen politikai munkát. A törzs azt a feladatot kapta, hogy megbízható munkásokból kerületenként egységeket szervezzen, felfegyverezze, biztosítsa a munkáshatalmat, rendet teremtve a kerületekben, védje és óvja az üzemeket.”³⁸

Figyelemre méltó, hogy az itt felsorolt tisztekből csak Asztalos, Szabó és Papp vannak megemlítve a párház áldozatai között.

„A katonailag pontosan kidolgozott terv a kerületi és üzemi pártbizottságokra épült. Mindenekelőtt a megbízható munkásokkal, a kommunistákkal és partizánokkal számolt, őket akarták elsősorban fegyverrel ellátni. Estére beérkeztek a kerületi párttitkárok. Mező határozottan kiállt a munkásmiliciák létrehozása mellett, ezeket tartotta az egyik legfontosabb eszköznek az ellenforradalom elfojtása céljából. Tóth röviden ismertette a szervezési tudnivalókat és a teendőket. Elhatározták, hogy minden kerületben a Kiegészítő Parancsnokságokon a parancsnokság, valamint a kerületi pártbizottságok megbízottjaiból, továbbá a Budapesti Pártbizottságtól 29-én kiküldendő kiképző és összekötő tisztekből szervező csoportot hoznak létre, amelyek később a felfegyverzett munkás osztagok parancsnokai lesznek. A tanácskozáson Mező Imre a székházak védelméről szólva elmondta, hogy a Budapesti Pártbizottság most már tudna némi fegyvert biztosítani, csak legyen, akihez eljuttatják. Valaki ezt mondta: — Tárgyalni, vagy löni? Mező Imre így felelt: — Ha van erő, akkor löni. Ez ellenforradalom.”³⁹

Mindez október 28-án este történt, a fegyverszünet kihirdetése után, amikor a magyar ifjúság harca a szabadságért még mindig úgy volt elkönnyelve a Budapesti Pártbizottságon: „Ez ellenforradalom”. Ekkor már nem a szabadságharcosok, hanem ők készültek, szervezkedtek a támadásra. Lássuk azonban, mi történik a továbbiakban.

„Néhány kerületben már másnap száz-háromszáz fős osztagokat alakítottak, sőt a felfegyverkezésüket is megkezdték.” Mind ez 29-én, amikor a politikai zűrzavar már mélyült.⁴⁰

Hollós Ervin erre még magyarázatot is ad:

„29-re ugyanis a Központi Vezetőségben, a Belügy és a Honvédelmi Minisztériumban lévő forradalmi erők segítségével fegyverhez jutott a Budapesti Pártbizottság, s így lehetősége lett volna

a párthoz és a rendszerhez hű kommunisták, munkások felfegyverzésére.”⁴¹

A forradalom október 28-án győzött, amikor Nagy Imre elrendelte a fegyverszünetet és elhangzott a rádióban a Nagy Imre által elmondott kormánynyilatkozat.⁴² Ha pedig a kommunista párt egyes tagjai nem is fogadták volna el Nagy Imrét és a kormánynyilatkozatot, a M.D.P. Központi Vezetőségének határozata kellett volna, hogy útmutatásul szolgáljon nekik.

„A M.D.P. központi vezetősége 1956 október 28-án délelőtt ülést tartott. Megtárgyalta a politikai helyzetet és a következő határozatot hozta:

A központi vezetés helyesli a Magyar Népköztársaság kormányának mai nyilatkozatát. Felhívja a párt minden szervezetét és minden tagját, hogy segítse elő a nyilatkozatban foglaltak megvalósítását.”⁴³

Ezekután felvetődik a kérdés, hogy ki volt az „ellenforradalmár”? Az idézetek azonban azt is bizonyítják, hogy ami október 30-án történt a Köztársaság téren, az nem volt más, mint egy valóban „ellenforradalmi” patkányfészek kifüstölése, amihez már október 28-án délelőtt, még a Kommunista Párt központi vezetősége is hozzájárult. Nézzük meg a következő idézetet és okuljunk:

„Október 29-én azonban tovább tisztázódtak a frontok. A Pártház élelmiszer készlete erősen fogytán volt, Tompa Károly megpróbált hát a karhatalom parancsnokágáról szerezni ennivalót. De azt a választ kapta, hogy az egész karhatalom helyzete rendkívül válságos; „utánpotlást küldeni nem tudnak, a karhatalmat törvényesen feloszlatták...

Ebben a számukra rendkívül veszélyessé vált helyzetben, Mező Imre javaslatára az őrséget 30-án hajnalban rendőregyenruhákkal látták el...

Az a tény, hogy rendőregyenruhákat kaptak és a továbbiakban rendőralakulatként vesznek részt a rend helyreállításában, némiképp megnyugtatta őket.”⁴⁴

38. Hollós Ervin, Köztársaságtér 1956 60, 4-5

39. Hollós Ervin, Köztársaságtér 1956 61, 2-4

40. Hollós Ervin, Köztársaságtér 1956 62, 2

41. Hollós Ervin, Köztársaságtér 1956 62, széljegyzet

42. Rádióadások tükrében 98,3 és 101, 2

43. Rádióadások tükrében 103,1

44. Hollós Ervin, Köztársaságtér 1956 66, 1-3

Kutyából szalonna? Azért mert rendőr egyenruhába bújtatták őket, még nem váltak rendőrökké azok az ÁVO-sok, akiket, mint azt ők is nagyon jól tudták, a kormány hivatalosan feloszlattott. Ekkor már (október 30-án hajnalban) tudták, hogy a Baross téri forradalmárok keresik a Pártházban nap-nap után eltűnő bajtársaikat és azt is tudták, hogy 30-án reggel meg is találják őket. Hogy mennyire tudták, annak igazolásául ismét Hollós Ervint idézem:

„Egyébként 29-ről 30-ra virradó éjjel sok ismeretlen telefonáló hívta fel a Pártbizottságot. Azzal fenyegetőztek, hogy másnap reggel támadnak, s akit ott találnak, azzal kíméletlenül leszámolnak. Felajánlották, hogy aki még az éjjel, de legkésőbb reggelig elhagyja a székházat, sértetlenül elmehet.”⁴⁵

Ez szerintem a becsületnek és a nagylelkűségnek a legfelső határa. Nem fenyegetés, hanem időben való figyelmeztetés volt a forradalmárok részéről szándékukról tájékoztatni a Pártházban lévőket, hogy elkerüljék a harcot és a vérengzést. De az a figyelmeztetés süket fülekre talált. Miért? Fordított esetben vajon ők is figyelmeztették volna szándékunkról a felkelőket? Nem, mint ahogy a 28-i hajnali szovjet-magyar egységek gyalogsági támadásáról is csak akkor szereztünk tudomást, amikor annak a támadásnak már egy órával előbb meg kellett volna történni. Azonban ezt is a Pártbizottságon szervezték. Íme Hollós másik idézete:

„Mező Imre 27-én éjszaka összehívta a titkárság tagjait és az osztályvezetőket. Elmondta nekik, hogy a Központi Vezetőség Katonai Bizottságának határozata alapján a kormány október 28-án hajnali 5 órakor összehangolt katonai akciót tervez a nyolctíz legerősebb fegyveres ellenforradalmi góc ellen. Magyar katonai és karhatalmi, továbbá szovjet katonai alakulatokkal bekerítik és felszámolják a Corvin közti, a Baross téri, a Széna téri és a Móricz Zsigmond körtéri, stb. csoportokat.”⁴⁶

Szerencsénkre azonban valaki közbelépett:

„Ellenzem a vérontást, ha megtámadják a Corvint, akkor lemondok... A Corvin közti csoportot tehát Nagy Imre közbelépése mentette meg.”⁴⁷

Ha összeszámoljuk a Köztársaság téri események áldozatait, az is bebizonyosodik, hogy a felkelők húzták a rövidebbet, de erről nem beszélnek azok, akik az 1956-os magyar eseményekről írnak. A Pártház huszonöt halottjával szemben ennek több mint háromszorosa volt a forradalmárok vesztesége. Nem is számítva azokat

az összekötött kezű srácokat, akiket ezek a hóhérok tarkón lőttek a pártházban.

1956 október 30-án a törvényes magyar kormány által el voltunk ismerve forradalmároknak. Sőt, ebben a minőségünkben még a kommunista párt központi vezetősége is megerősített bennünket. A Pártszékházban lévő ÁVO-sok és pártfunkcionáriusok viszont a kormány és a központi vezetőség határozatai ellenére szervezkedtek, fegyverkeztek ellenünk, törvényellenesen. Ezekről miért hallgatnak azok, akik sajnálják, hősöknek nevezik és azt a „könnyfakasztó” propagandát csinálják a Köztársaság téri hóhéroknak, még itt nyugaton is.

1975-ben megjelent „Remember Hungary 1956” című kitűnő kiállítású könyv, mely tele van fényképekkel. Előszavát Dr. Pogány András írta, a „Magyar Szabadságharcos Világszövetség elnöke”...? Ez a könyv nem más, mint félrevezető propaganda. A fényképek 40%-a a Köztársaság téri hóhérokat sajnáltatja az olvasóval. Ez már nem is félrevezetés hanem történelemhamisítás. Nyugodtan mondhatjuk, hogy agymosás!

45. Hollós Ervin, Köztársaságtér 1956 72. 2

46. Hollós Ervin, Köztársaságtér 1956 57. 1

47. Hollós Ervin, Köztársaságtér 1956 57. 1